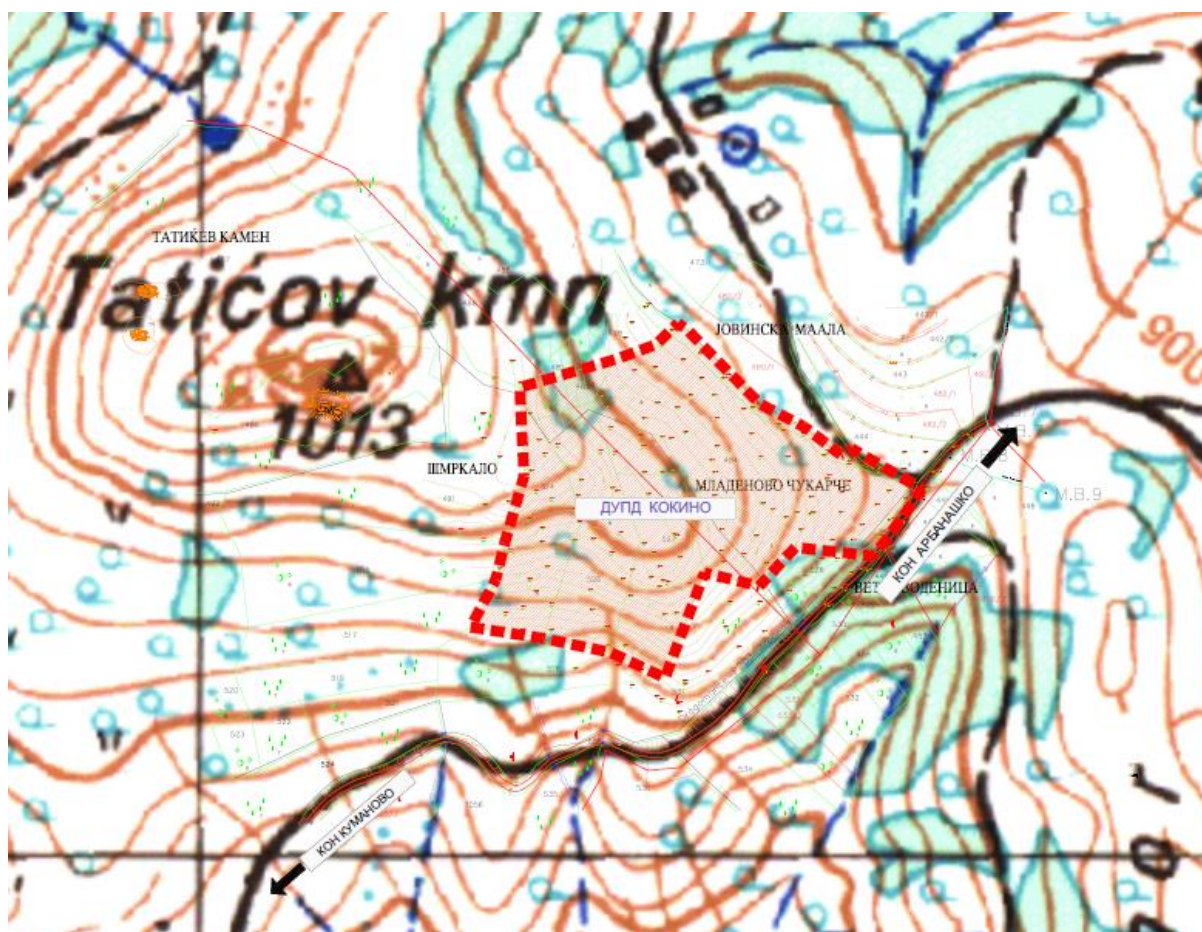

ИЗВЕШТАЈ ЗА СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

ЗА ДРЖАВНА УРБАНИСТИЧКА ПЛАНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА ЗА ЛОКАЛИТЕТ КОКИНО, КО КОКИНО, ОПШТИНА СТАРО НАГОРИЧАНЕ

НА ЦРТ ВЕРЗИЈА

Скопје, Февруари 2016 година

НАЗИВ НА
ГРАДБА/ОБЈЕКТ: СТРАТЕГИСКИ ОЦЕНИ НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ЗА АПП

НАЗИВ НА ПРОЕКТ: СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ЗА ДУПД
ЛОКАЛИТЕТ КОКИНО, КО КОКИНО, ОПШТИНА СТАРО НАГОРИЧАНЕ

ИНЖЕНЕРИСКА
ОБЛАСТ/
КАТЕГОРИЈА: ЗАШТИТА НА ЖИВОТНА СРЕДИНА

ВИД НА ПРОЕКТ: СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА НА ЖИВОТНА СРЕДИНА

ИНВЕСТИТОР: АГЕНЦИЈА ЗА ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ
ПЛОШТАД МАКЕДОНИЈА ББ/4
1000 СКОПЈЕ, РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ПРОЕКТАНТ: **М-Р. ИГОР РИСТОВСКИ**, ДИПЛ. ИНЖ. ПО ЗАШТИТА НА ЖИВОТНА
СРЕДИНА
Д.Г.П.У. ГЕИНГ Кребе унд Кифер Интернешнл и др. ДОО
ул. Борис Трајковски бр. 111, Скопје

РЕВИДЕНТ:

ТЕХНИЧКИ БРОЈ НА
ПРОЕКТ: СОЖС_033_02/16

МЕСТО И ДАТА: СКОПЈЕ, ФЕВРУАРИ 2016

ДИРЕКТОР НА СЕКТОР ПРОЕКТИРАЊЕ,

САЃА СТОШЕВСКА, ДИПЛ. ГРАД. ИНЖ.

УПРАВИТЕЛ,

М-Р. ДРАГАН ДИМИТРИЕВСКИ

Ознака „СОЖС”

ISO 17025
ACCREDITED LABORATORY

СОДРЖИНА

А. ОПШТ ДЕЛ

- Регистрација на фирма
- Решение за одговорен проектант и соработници
- Потврда за извршена внатрешна контрола

Б. ПРОЕКТЕН ДЕЛ

В. ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ

А.ОПШТ ДЕЛ

Ознака „СОЖС”

ISO 17025
ACCREDITED LABORATORY

Број: 0809-50/150120140000345

Датум и време: 3.1.2014 г. 13:33:25

ПОТВРДА
за регистрирана дејност

ТЕКОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА СУБЈЕКТОТ	
ЕМБС:	4861787
Назив:	Друштво за градежништво, промет и услуги ГЕИИГ Кребс унд Кифер Интернешнл и др.ДОО Скопје
Седиште:	БОРИС ТРАЈКОВСКИ бр.111 СКОПЈЕ - КИСЕЛА ВОДА, КИСЕЛА ВОДА

ПОДАТОЦИ ЗА РЕГИСТРИРАНА ДЕЈНОСТ	
Предмет на работење:	Регистрирана е општа клаузула за бизнис
Приоритетна дејност/ главна приходна шифра:	71.12 - Инженерство и со него поврзано техничко советување
Други дејности во анатрешниот промет:	Нема
Евидентирани дејности во надворешниот промет:	Има
Одобренија, дозволи, лиценци, согласности:	Нема

Изготвил:

Овластено лице:

Број: 0809-50/150120140000345

Страна 1 од 1.

Со цел навремено да се согледаат можните негативни влијанија врз животната средина и здравјето на луѓето, како и социо-економските аспекти од реализацијата на ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане, согласно член 65, став 2 од Законот за животна средина („Сл. Весник на РМ” бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15 и 192/15), се наложи потребата за спроведување на Стратегиска оцена на животната средина.

Во подготовка на Извештајот за Стратегиска оцена на влијание врз животната средина учествуваа (тимот на ГЕИНГ КуК, Скопје):

- **Ирена Стефановска**, дипл.инж. по заштита на животна средина
- **Трајче Митев**, дипл.проф. по биологија
- **д-р Александар Павлов**, дипл.инж. по заштита на животна средина
- **м-р Емилија Божиновска**, дипл. еколог
- **Емил Стојановски**, дипл. инж. по заштита на животна средина, Експерт за Стратегиска оцена на влијанието врз животната средина од Консултантско Друштво Енвирос Ресурси ДОО, Скопје

Горенаведениот Извештај за стратегиска оцена на животна средина, согласно член 66, став 5 од Законот за животна средина е потпишан од лицето **м-р Игор Ристовски**, дипл. инж. по заштита на животна средина кое е вклучен во листата на експерти за стратегиска оцена на влијанието врз животната средина која ја води Министерството за животна средина и просторно планирање. Како доказ за истото во прилог на Извештајот е дадена копија на Потврдата со број 07-23/19 од 13.01.2011 година дадена од страна на Министерството за животна средина и просторно планирање.

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

П О Т В Р Д А

за положен стручен испит за стекнување на статус експерт за
стратегиска оцена на животната средина

РИСТОВСКИ Стево ИГОР

дипломиран инженер по заштита на животната средина од Скопје, роден на 25.03.1977 година, во Скопје, Република Македонија, на ден 28.12.2010 година го положи **стручниот испит за стекнување на професионално знаење за стратегиска оцена на животната средина**, пред Комисијата за полагање на стручен испит за стратегиска оцена на животна средина, при Министерството за животна средина и просторно планирање, и се стекна со **статус на експерт за стратегиска оцена на животната средина** и ги исполнува условите утврдени во член 68 од Законот за животна средина, со тоа се стекнува со право да биде вклучен во Листата на експерти за стратегиска оцена на животната средина што ја води Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија.

Оваа потврда се издава врз основа на член 68 од Законот за животна средина („Службен весник на Република Македонија“ бр.53/05; 81/05; 24/07; 159/08; 83/09; 48/10 и 124/10) и е со важност од пет години, почнувајќи од денот на издавањето на истата. За продолжување на потврдата за дополнителни пет години, треба да се поднесе барање за продолжување на потврдата до Министерството за животна средина и просторно планирање.

Министерство за животна средина
и просторно планирање

Министер,
Dr. Nexhati Jakupi

Комисија за полагање на стручен испит за
стратегиска оцена на животната средина

Претседател,
М-р Јадранка Иванова

Број 07-23/19
13.01.2011, година

ПОТВРДА

За извршена внатрешна контрола-контрола на квалитет

Д.Г.П.У. „ГЕИНГ Кребс унд Кифер Интернешнл и др.“ Д.О.О. - Скопје,
потврдува дека е извршена внатрешна контрола - контрола на квалитет
на:

**ИЗВЕШТАЈ ЗА СТРАТЕШКА ОЦЕНКА ВРЗ ЖИВОТНАТА
СРЕДИНА
ЗА
ДРЖАВНА УРБАНИСТИЧКА ПЛАНСКА
ДОКУМЕНТАЦИЈА ЗА ЛОКАЛИТЕТ КОКИНО, КО
КОКИНО, ОПШТИНА СТАРО НАГОРИЧАНЕ**

и дека истиот е изработен според стандардите и нормативите за ваков вид
работи

**Внатрешна контрола - контрола на квалитетот извршил:
Ирена Стефановска, дипл.инж. по заштита на животна средина**

Управител,

М-р Драѓан Димитриевски

Б. ПРОЕКТЕН ДЕЛ

Ознака „СОЖС”

ISO 17025
ACCREDITED LABORATORY

В. ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ

Ознака „СОЖС”

ISO 17025
ACCREDITED LABORATORY

Содржина:

	Вовед	13
1.	Цели на Планскиот документ	16
1.1	Цели на заштита на животната средина	18
1.2	Специфични цели на Стратегиската оцена	20
1.3	Употребена методологија	22
1.4	Законодавна рамка	23
1.5	Институционална рамка	25
1.6	Содржина на Извештајот за Стратегиска оцена на животната средина	27
1.7	Резиме	28
2.	Преглед на планскиот документ	29
2.1	Основи на Планскиот документ	29
2.2	Плански опфат	30
2.2.1	Географска и геодетска местоположба	30
2.2.2	Намена на употреба на земјиштето	31
3.	Краток опис и образложение на планските решенија за изградба на комунална и сообраќајна инфраструктура.....	32
3.1	Сообраќајно поврзување	32
3.2	Водоснабдителна мрежа	33
3.3	Фекална и атмосферска канализација	33
3.4	Електроенергетска инфраструктура и ПТТ инсталации....	33
4.	Карактеристики на просторот и сегашна состојба со животната средина	35
4.1	Карактеристики на просторот	35
4.1.1	Сообраќајна поврзаност	35
4.1.2	Релефни услови, наклон и експозиција на теренот	36
4.1.3	Геолошки карактеристики	36
4.1.4	Сеизмолошки карактеристики на теренот.....	36
4.1.5	Хидротехничка структура.....	36
4.1.6	Климатски и микроклиматски услови на регионот	37
4.1.7	Население	38
4.1.8	Природно наследство	38
4.1.9	Културно наследство.....	39
4.2	Опис на сегашната состојба со животна средина во планскиот опфат	39
4.3	Сегашна состојба со животната средина во и околу планскиот опфат	43
5.	Состојба без имплементација на планскиот документ	45
6.	Алтернативи и чинители за избор на алтернатива	46
7.	Претпоставени влијанија врз медиумите на животната средина	49
8.	Мерки за заштита, намалување и неутрализирање на значајните влијанија врз животната средина од имплементација на планскиот документ	55
9.	План на мерки за мониторинг на животната средина	65
10.	Нетехничко резиме	68

11.	Прилози	74
	Додаток	77
	Користена литература	80

Вовед

Во 2001 година во Република Македонија, под планинскиот врв Татиќев Камен во општината Старо Нагоричане, беше откриен археолошки локалитет од бронзеното доба во развојот на човековата цивилизација. Пронајдените артефакти во археолошките кампањи, како и спроведената археоастрономска анализа во годините кои следеа, покажаа дека локалитетот ги има сите карактеристики на митска света планина, но и на древна опсерваторија. Денес овој локалитет е познат под името Мегалитска опсерваторија Кокино или едноставно Кокино.

Мегалитската опсерваторија Кокино се наоѓа во североисточниот дел на Мекедонија, во близина на границата со Србија. Таа се наоѓа во атарот на селото Кокино, на границата со селото Арбанашко. Целиот регион денес е ретко населен, така што во десетината околни села живеат помалку од 1000 жители.

Во поширокиот регион регистрирани се голем број на археолошки наоѓалишта од неолитскиот до средновековниот период. Тоа значи дека целиот регион има историја во должина од најмалку 6000 години преполна со значајни населби, светилишта, настани и личности.

Согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ“ бр. 199/14, 44/15 и 193/15) Агенција за планирање на просторот започна со изработка на ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане.

Спроведувањето на планот подразбира задолжително усогласување на соодветните стратегии, основи како и другите развојни програми и сите видови на планови со Просторниот план на Република Македонија. Просторниот план се спроведува со изработка и донесување на просторни планови на региони, просторни планови на подрачја од посебен интерес, како и со урбанистички планови за планирање и уредување на просторот за населените места и надвор од населените места на дефинирани со закон.

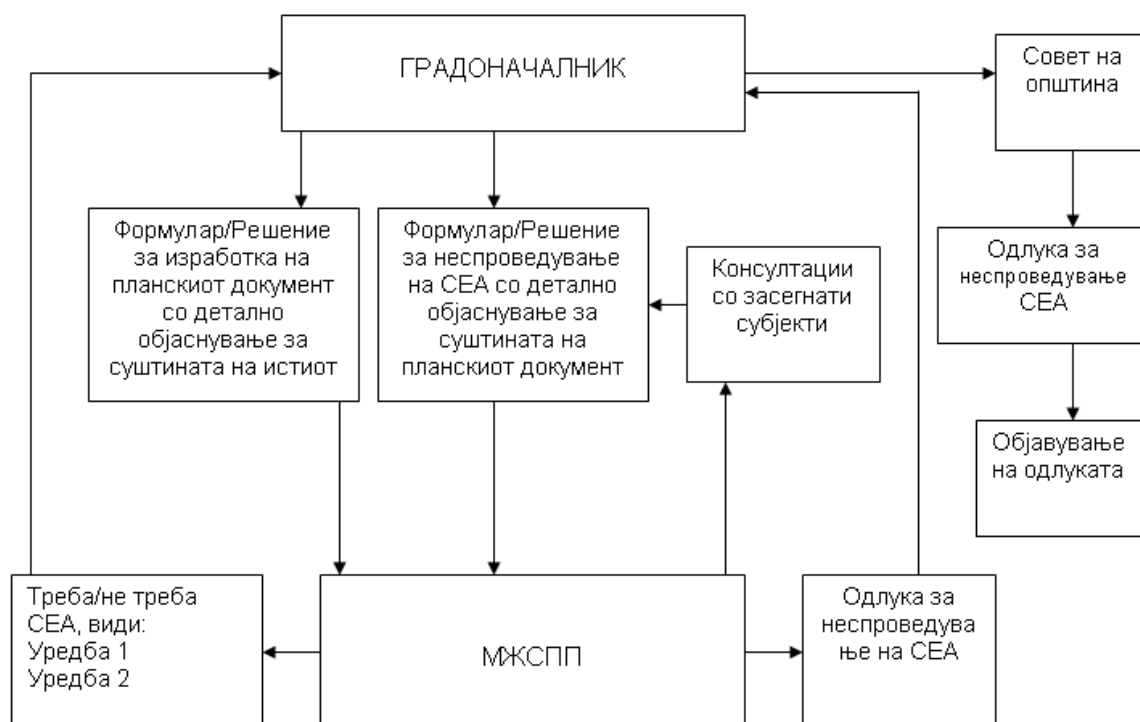
Со самото реализирање на оваа планска задача се добиваат податоци за почвата, воздухот, водата, климатските фактори, населението, здравјето на луѓето, материјалните добра и др. и се создаваат услови за изнаоѓање на причините врз основа на која се одбираат алтернативите и се предвидуваат мерки за заштита и намалување на влијанијата. Со идентификацијата на можните проблеми треба да се рационализираат трошоците и да се направи најсоодветен избор на мерките за заштита на животната средина. Резултатот од учеството на јавноста треба да се земе што е можно повеќе.

Оцената на влијанието на определени стратегии, планови и програми врз животната средина и здравјето на луѓето е постапка со која се проценуваат ефектите врз животната средина и здравјето на луѓето од спроведувањето на предложените документи. Целта е можните ефекти да бидат земени во предвид во раната фаза на подготовката на документите вклучувајќи ги и промените на истите.

Цел на Стратегиската оценка е да се интегрира заштитата на животната средина и здравјето на луѓето во процесот на подготвување и донесување на планските документи преку експертска проценка и проценка на јавноста пред донесување на истите.

Подготовката на планскиот документ ги дефинира и јасно ги утврдува основните, а со тек на време и реалните цели и правци во доменот на земјоделството, шумарството, енергетиката, индустријата, туризмот, управување со отпадот, управување со водите, просторното и урбанистичко планирање и користење на земјиштето, како и Националниот акционен план за животна средина и локалните акциони планови за животна средина кои ја налага потребата согласно член 65 од Законот за животна средина од спроведување на Стратегиската оцена на влијанието на животната средина на овие плански и програмски решенија и цели.

Постапка за утврдување на неопходност од спроведување на стратегиска оцена (СЕА) за плански документ кој го подготвува локалната управа (Screening)

Стратегиската оцена на влијанието на животната средина се состои од неколку фази на планирање:

- проверка;
- определување на опфат;
- основни податоци на животната средина;
- оцена;
- подготовка на извештајот за животна средина;
- консултација со засегнатата јавност;
- прифаќање на стратегијата, планот или програмата и
- мониторинг.

При определување на обемот и деталноста на информациите во Извештајот за животна средина, Министерството за транспорт и врски е должно да побара мислење од органите кои се засегнати од планскиот документ. Исто така, според Архуската Конвенција и Уредбата за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и

планови и програми од областа на животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 147/08 и 45/11) член 8, Министерството за транспорт и врски е должно да го вклучи учеството на јавноста преку:

- ќе треба да се утврди динамиката и роковите што ќе бидат реални за ефикасно учество на засегнатата јавност;
- нацрт-правилата ќе треба да бидат јавно расположливи, и
- на јавноста ќе треба да и се овозможи да даде коментар.

Министерството за животна средина и просторно планирање јасно ги дефинира основните, а со време и остварливите цели и правци на развојот, особено во поглед на неопходните квалитативни структурни промени и за нив релевантни и адаптивни решенија и опции. Непосредната поврзаност и меѓусебната условеност помеѓу планскиот опфат и влијанието на животната средина наметнува едновремен, интегрален третман на просторот и дефинирање на долгорочна стратегија за уредување, опремување и користење на просторот и ефикасна заштита на животната средина, природата и културно-историското наследство во регионот.

Посебно внимание е посветено на карактеристиките на користење на земјиштето. Правната и административна рамка, која ги опфаќа основните закони, стратешки планови и стандарди на животната средина, како и процедурите за Стратегиска оценка на животна средина обработени се во посебно поглавје од овој Извештај.

Анализата на алтернативите кои се опфатени со овој извештај укажува на потребата од неминовно спроведување на Стратегиската оценка на влијанието врз животната средина во процесот на планирање заради правилна и поефикасна избрана алтернатива. Очекуваните резултати врз животната средина, препораките и мерките за намалување на влијанијата, како и планот за мониторинг се прикажани и објаснети во посебни делови од овој Извештај.

1. Цели на Планскиот документ

Основа за изработка на ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане ќе биде Стратегијата за одржлив развој (Агенда 21), ажурираната геодетска подлога, Планска Програма одобрена од Министерство за транспорт и врски како и Условите за планирање на просторот за предметната локација. Државната урбанистичка планска документација е изработена врз основа на методологијата која произлегува од одредбите утврдени со Законот за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 199/14, 44/15 и 193/15) и подзаконските акти што произлегуваат од него: Правилникот за стандард и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15 и 228/15) и Правилникот за поблиска содржина, размер и начин на графичка обработка на Генерален урбанистички план, Детален урбанистички план, Урбанистички план за село, Урбанистички план вон населено место и регулациски план на Генерален урбанистички план, формата, содржината и начинот на обработка на Урбанистичко плански документации и Архитектонско-урбанистички проект и содржината, формата и начинот на обработка на Проектот за инфраструктура („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15) со почитување на Закон за заштита на културно наследство („Сл. Весник на РМ” бр. 20/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15 и 192/15) и други закони и подзаконски акти како и врз основа на Одлуката за прогласување на споменичката целина Архео-астрономски локалитет-Кокино за културно наследство од особено значење („Сл. Весник на РМ” бр. 12/10).

Планскиот опфат кој е предмет на изготвување на ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане е со површина од 4,66 ха и е во рамките на Просторниот план на РМ, усвоен во 2004-2020 година).

За конкретната локација нема изработено претходна Урбанистичка документација и не се издадени Услови за планирање.

Просторот кој го зафаќа овој локалитет се наоѓа во северо-источниот регион на Република македонија, северо-источно од градот Куманово. Оддалеченоста на локацијата за Локалитет Кокино се наоѓа на околу 30 км од градот Куманово. Целиот терен е брдовит, а надморската височина изнесува 912 м, во делот од пристапот од регионалниот пат Р2244 и до 961 м кон споменичката целина Архео-Астрономски Локалитет-Кокино. Споменичката Целина е настаната во периодот на раното, средното и доцното бронзено време, односно од XX до XVII; XVII до XIV век п.н.е. и од XIV до XV век п.н.е.

Архео-астрономскиот локалитет Кокино претставува споменичка Целина и е прогласен за културно наследство од особено значење со подкатегија-исклучително значење и за истата се утврдува режим на заштита од прв степен („Сл. Весник на РМ” бр. 12/10).

Во планскиот опфат кој е предмет на оваа ДУПД нема изграден градежен фонд, но постои изградена комунална инфраструктура и комунална супраструктура во околниот простор.

Анализата на можностите за просторен развој го условува планирањето кое треба да биде сегментирано и базирано врз:

- приоритети и потреби;
- корелативни повеќедисциплински меѓусебни условености;
- комплементарност;
- економска исплатливост.

Во дефинирање на планскиот концепт важни се следните критериуми исцрпени од анализата на просторот:

- Дефинирање на сообраќајната мрежа во посебни рељефни услови за потребите на висококвалитетен флексибилен простор;
- Рационално планирање на земјиштето со утврдување големина на градежни парцели кои ќе бидат максимално флексибилни и адаптабилни за потребите на идните корисници;
- Задоволување на современите норми за работа во рамките на важечките норми за урбанистичкото планирање;
- Оформување на простор за јавни институции со содржини од култура;
- Условување на сообраќајната инфраструктура за безбеден пристап до секоја градба;
- Условување на пешачкото движење во функција на лица со посебни потреби, без бариери;
- Условување на потребите за паркирање да се решаваат во сопствените парцели;
- Задоволување на потребите од енергија (електроенергија како енергент за затоплување) преку адекватна и рационална инфраструктурна мрежа;
- Поврзување на секоја градба на инфраструктурната мрежа за телекомуникациски услуги;
- Задоволување на потребите од водоснабдување (санитарна и техничка вода, за поливање и противпожар) преку адекватна и рационална инфраструктурна мрежа;
- Адекватно и рационално прифаќање на отпадните води (фекални и атмосферски одделно) преку адекватна и рационална инфраструктурна мрежа;
- Соодветен третман на фекалните и другите отпадни води во пречистителна станица (поединечно за секој корисник или групни по договор).

Анализата на можностите за просторен развој го издвојува следното:

- Поврзаност со сите делови на Македонија преку системот на примарната и секундарна сообраќајна мрежа според Просторен план на РМ;
- Близина на градот Куманово и неговата супра и инфраструктура, како и близината на меѓународниот коридор-автопат А2;
- Можноста за поврзување на инфраструктурните водови за снабдување со електроенергија и телекомуникации;
- Добри микроклиматски услови со интензивно проветрување.

Анализата покажува дека на овој опфат е можна реализација на ДУПД за Локалитет Кокино.

1.1 Цели на заштита на животната средина

Заштитата на животната средина подразбира множество на различни постапки и мерки кои го спречуваат загрозувањето на животната средина. Под заштита на животната средина се подразбира не само заштита на човекот туку и заштита на билната вегетација и животинскиот свет. Целите на заштитата на животната средина се заштита на здравјето на луѓето, квалитетот на екосистемите, заштита на растителниот и животинскиот свет и културни добра чиј творец е човекот, зачувување на рамнотежата и еколошката стабилност на природата, рационално и адекватно користење на природните ресурси.

Декларацијата за животната средина е донесена на Светската конференција на Обединетите држави во 1972 година. Стокхолмската конференција за човековата средина, одржана 1972 година ја разбудила свеста и го означила почетокот на еколошката ера и истовремено ја иницирала Париската конвенција на Претседатели на Држави и Влади на земјите од Европската економска заедница, одржана истата година. Во усвоената декларација како основна цел на еколошкиот развој се наведува смалување на ризикот во поглед на условите на живот, подобрување на квалитетот на живеење и да се во остварување на овие цели посебно внимание обрати на заштитата на животната средина. Според тоа, Европското законодавство кое го има усвоено Советот на Европските економски заедници се нагласи гаранцијата на правото на секој граѓанин на чиста и здрава животна средина.

Во текот на 1992 година во сила стапи Базелската Конвенција, чија што цел е смалување на супстанциите одредени како опасен отпад. Во Мај 2004 година стапи во сила и Стокхолмската конвенција за перзистентни органски загадувачи, со кои ги дефинира 12 екстремно отровни органски загадувачи, барајќи нивна редукција или нивно целосно елиминирање.

Меѓународната правна заштита на животната средина се сведува во најголем дел на меѓународно - правна акција против загадувањето. Сепак, меѓународната регулатива во областа на животната средина сеуште не достигнала на ниво кој би овозможил мирен живот на сите живи суштества на нашата планета. Се донесуваат разни протоколи, конвенции, декларации и др.

Република Македонија, во рамките на евроинтеграциските процеси во животната средина има потпишано голем број на меѓународни конвенции, билатерални договори и протоколи и кои заедно со националните прописи ја сочинуваат правната рамка која го уредуваат управувањето со медиумите на животната средина. Во процесот на апроксимацијата на (ЕУ законодавство) од областа на животната средина преку транспонирање на ЕУ законодавството Република Македонија ги има донесено следните закони:

- Закон за животна средина („Сл. Весник на РМ” бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15 и 192/15);

- Закон за квалитет на амбиентниот воздух („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11, 100/12, 163/13, 10/15 и 146/15);
- Закон за управување со отпадот („Сл. Весник на РМ” бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 51/11, 123/12, 163/13, 51/15, 146/15 и 192/15);
- Закон за управување и пакување и отпад од пакување („Сл. Весник на РМ” бр. 161/09, 17/11, 47/11, 136/11, 6/12, 39/12 и 163/13);
- Закон за управување со батерии и акумулатори и отпадни батерии и акумулатори („Сл. Весник на РМ” бр. 140/10, 47/11 и 148/11);
- Закон за електрична и електронска опрема и отпадна електрична и електронска опрема („Сл. Весник на РМ” бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11 и 6/12);
- Закон за заштита од бучавата во животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13 и 146/15);
- Закон за заштита на природата („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14 и 164/15).

Процесот на усогласување со законодавството на ЕУ и во сегашно време е во тек, посебно во техничките барања дадени во анексите на ЕУ Директивите. Листата на релевантни закони и релевантни ЕУ Директиви и меѓународни договори се дадени во точката 11 од овој Извештај.

Сите обврски што произлегуваат од овие законски и национални стратешки документи, беа анализирани и земени во предвид при дефинирање на основните цели за заштита на животната средина во планскиот опфат при изготвување на овој Извештај.

Како генерални цели утврдени по овие значајни основи се следните:

- Обезбедување на превентивни мерки на заштита на водните ресурси-подземните води од можните загадувачки емисии на материи од реализирање на планскиот опфат;
- Воспоставување на перманентен мониторинг на квалитетот на водата, почвата и воздухот;
- Збогатување на шумскиот фонд преку засадување на појас од соодветни дрвни растенија;
- Воспоставување на перманентна соработка во следењето на состојбите во областа на квалитетот на водата, почвата и другите медиуми во животната средина од страна на локалните и Републичките здравствени институции од аспект на сочувување на здравјето на населението;
- Вклучување на јавноста во процесот на мониторирање на состојбите и донесување на одлуки за медиумите во животната средина;
- Воспоставување на база на податоци за состојбата во секој медиум во животната средина по принципот DPSIR (движечка сила-притисок-состојба на животната средина-влијание-одговор) на локално и регионално ниво.

Во овој процес се предлага поцелосно имплементирање на горе наведените цели преку реализирање систем на предлог мерки за заштита, одбегнување, намалување, неутрализирање или компензација на евентуалните влијанија од реализација на предвидените содржини

согласно урбанистичкиот план. За таа цел во понатамошниот текст на содржината на овој документ се предлагаат:

- ⇒ Технички мерки кои треба да се превземат за време на спроведување на планот;
- ⇒ Препораки за подготвување, донесување и дополнување на плановите и програмите во рамките на спроведувањето на законските обврски во животната средина.

1.2 Специфични цели на Стратегиската оценка

Специфичните цели на Стратегиската оценка на животната средина се дефинирани согласно националната и меѓународна легислатива и се прикажани преку статусот на биолошка разновидност, населението, здравјето на луѓето, материјалните добра, културното наследство и пределот:

- Заштита на животната средина со имплементација на планскиот документ;
- Подобрување на економските услови и зголемување на животниот стандард;
- Правилно управување со просторот заради одржување на постојаното ниво на флора;
- Обезбедување на заштитни зелени појаси и формирање на хортикултурни насади од аспект на појава на бучава;
- Подобрување на квалитетот на воздухот;
- Зачувување на квалитетот на водата;
- Интегрално управување со отпадот и негова селекција за зачувување на почвата, а со тоа и минимизирање на отпадот;
- Минимизирање на појавите од несреќи и хаварии;
- Зачувување на културното наследство;
- Зачувување на карактеристиките на пределот и животната средина.

Врска со други плански документи:

Просторен план на РМ

- Уважување на реалните фактори на развој;
- Превземање стимулативни мерки од страна на државните и други видови поддршка за програми на локалните заедници и стопанските актери;
- Воспоставување на пазарни принципи и формирање соодветна институционална рамка во која ќе можат да функционираат пазарните институции;
- Создавање на регионален диференциран амбиент за стопанисување со помош на соодветна политика.

Национален еколошки акционен план

- Да се овозможи интегрирање на политиката за заштита на животна средина во останатите секторски политики;
- Да се поттикнат индустријата, давателите на услуги и другите субјекти во областа на животната средина кон поголема одговорност за заштитата на животната средина;

- Да се дадат насоки за еколошки одржлив пристап;
- Да се зголеми степенот на исполнување на обврските од регионалните и глобалните договори во областа на животната средина.

Планскиот опфат е усогласен уште со:

Планскиот опфат е усогласен уште со:

- Национална стратегија за одржлив развој;
- Втор национален Еколошки Акционен План на РМ;
- Втор Национален извештај за климатски промени;
- Национална стратегија за апроксимација на животната средина;
- Национален план за управување со отпад;
- Стратегија за управување со отпад во РМ;
- Стратегија за управување со податоци за животната средина, 2005;
- Стратегија и акционен план за имплементација на Архуската конвенција, 2005 и др.

Во подготовката на извештајот земени се предвид целите на заштита на животната средина одредени на национално и меѓународно ниво, а кои се релевантни за планскиот документ. Генералните цели за заштита на животната средина земени во предвид при подготовката на урбанистичкиот план, односно што се очекува да се постигнат со мерките за избегнување, ублажување и/или компензација на потенцијалните влијанија предложени во овој извештај:

- Зачувување, заштита, обновување и унапредување на квалитетот на животната средина;
- Заштита на квалитетот на амбиентниот воздух, избегнување, спречување или намалување на штетни емисии во воздухот;
- Достапност до доволни количества квалитетна вода, заштита, зачувување и постојано подобрување на расположливите водни ресурси, спречување или намалување на штетни испуштања, одведувањето и третман на комуналните отпадни води од страна на самите субјекти;
- Избегнување и намалување на создадениот отпад, негово повторно искористување, отстранување на прифатлив начин;
- Рамномерен просторен развој, рационално уредување и користење на просторот;
- Рационално користење и заштита на земјоделското земјиште;
- Рационално и одржливо користење на природните ресурси;
- Користење на обновливи извори на енергија;
- Зачувување и заштита на растителниот и животинскиот биодиверзитет;
- Избегнување, спречување или намалување на бучавата.

Државната урбанистичка планска документација како основна цел ги има зацртано насоките на идниот просторен развој, со создавање услови за планирање на организирани простори, дефинирање на оптимални решенија за организирање на основните функции преку анализа на постојната состојба и создавање на основна концепција за планираните површини со конкретни просторни, сообраќајни и инфраструктурни решенија.

Со самата иницијатива за изработка на Државна урбанистичка планска документација се врши делумно истражување на просторот како и се определуваат активностите и организацијата на просторот.

Неопходно е воспоставување на ефикасна контрола на користењето и уредувањето на земјиштето и утврдување на норми и стандарди за градба.

Со изработка на ДУПД, треба да се овозможат услови за градба на ваков комплекс, кој ќе овозможи услови за подобрување и развој на услужните дејности, подобрување на функционалност, квалитет на градба, проширување на стопански, комерцијалните и деловни дејности. Со тоа се создаваат услови за урбанизација, развој и напредок на населените места.

Партерно да се уредат заштитни површини со високо и ниско зеленило, а природите да се обработат согласно намената.

Максимално да се почитуваат условите за заштита на животната средина, при тоа од особена важност е респектирањето на природниот високовреден простор.

1.3 Употребена Методологија

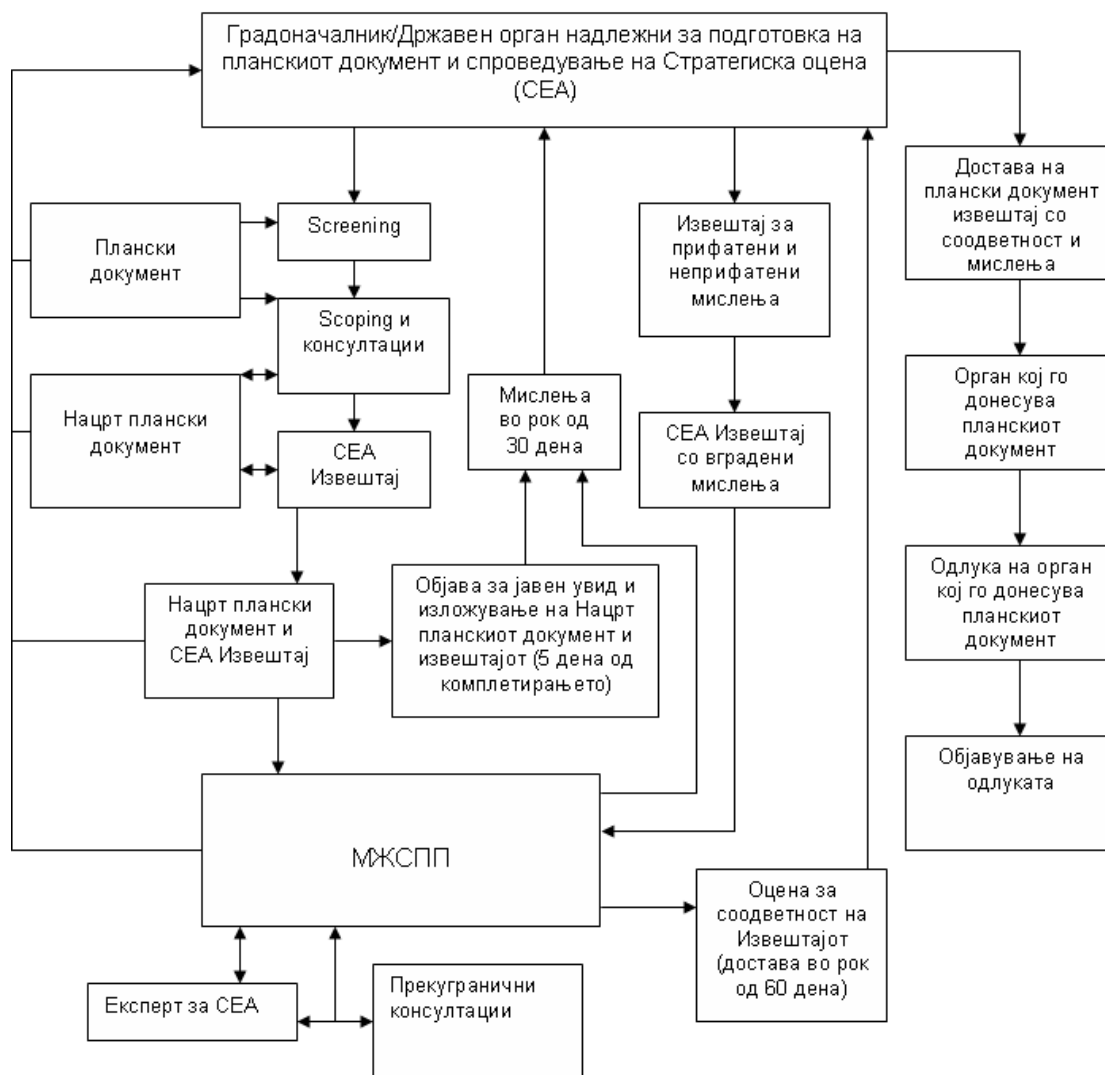
При подготовката на Извештајот за стратедиска оцена се креираше методологија компатибилна на карактеристиките на просторот опфатен со планскиот документ, планската задача, достапните стратегии и документи.

Постапно се превзедоа следните чекори:

- Се направи првичен увид на сегашните состојби во животната средина во анализираниот плански опфат, неговата околина и пошироко;
- Се оствари разговор со изработувачот на планскиот документ и се реализира разговор за целите на инвестиционите активности и содржини кои ќе бидат опфатени во просторот;
- Подетално се проучија содржините што се предвидени да се лоцираат во планскиот опфат, урбанистичкиот проект, намената и категоријата на земјиштето;
- Детално се разгледаа техничките решенија предвидени за реализација на проектната задача;
- Дефинирани се целите за заштита на животната средина утврдени во стратедиските документи на локално, национално и меѓународно ниво;
- Се направи увид на постојната реализирана урбанистичка состојба на подрачјето дефинирано со планскиот опфат (бесправна градба, сообраќаен пристап и сл.);
- Согледување на можните негативни влијанија по животната средина од реализација на содржините предвидени со планот;
- Надминување на негативните влијанија по животната средина од реализација на содржините предвидени со планот;
- Надминување на евентуалните влијанија или нивно ублажување и за таа цел предлагање на превентивни и корективни мерки;
- Предлагање на систем на перманентен мониторинг на состојбите;

- Вклучување и запознавање на сите заинтересирани страни во процесот на изготвување на документот и утврдување на состојбите во животната средина со реализација на планот.

**Спроведување на постапка за оцена на влијанието на
определени стратегии, планови и програми врз
животната средина (СЕА)**

При изготвување на Извештајот користена е стручна литература од оваа област, ЕУ Директивите, национални стратешки документи, релевантната законска регулатива, меѓународни договори, просторни и урбанистички плански документи, катастарски скици и други документи релевантни за изработка на документот.

1.4 Законодавна рамка

Извештајот за Стратегиска оцена на животната средина за ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане е изработен согласно постојната законска регулатива во животната средина и природата во Република Македонија:

Закон за Животна средина

Закон за животна средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15 и 192/15).

Стратегиска оцена на животната средина

1. Уредба за критериумите врз основа на кои се донесуваат одлуките дали определени плански документи би можеле да имаат значително влијание врз животната средина и здравјето на луѓето („Сл. Весник на РМ“ бр. 114/07);
2. Уредба за содржината на извештајот за стратегиска оцена на животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 153/07);
3. Уредба за стратегиите и програмите, вклучувајќи ги и промените на тие стратегии, планови и програми, за кои задолжително се спроведува постапка за оцена на нивното влијание врз животната средина и врз животот и здравјето на луѓето („Сл. Весник на РМ“ бр. 153/07 и 45/11);
4. Уредба за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми од областа на животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 147/08 и 45/11);
5. Правилник за формата, содржината и образецот на Одлуката за спроведување, односно неспроведување на стратегиска оцена и на формуларите за потребата од спроведување, односно неспроведување на стратегиска оцена („Сл. Весник на РМ“ бр. 122/11).

Заштита на природата

Закон за заштита на природата („Сл. Весник на РМ“ бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14 и 146/15).

Закон за квалитет на амбиентниот воздух

Закон за квалитет на амбиентниот воздух („Сл. Весник на РМ“ бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11 и 100/12-пречистен текст, 10/15 и 146/15).

Управување со отпадот

Закон за управување со отпадот („Сл. Весник на РМ“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 51/11, 123/12, 147/13, 163/13, 51/15, 146/15 и 192/15).

Заштита од бучава

Закон за заштита од бучава во животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13 и 146/15).

Индикатори за бучава

1. Правилник за примена на индикаторите за бучава, дополнителни индикатори за бучава, начинот на мерење на бучава и методите за оценување со индикаторите за бучава во животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 107/08);

2. Правилник за гранични вредности на нивото на бучава во животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 147/08).

Мониторинг за бучава

1. Правилник за локациите на мерните станици и мерните места („Сл. Весник на РМ” бр. 120/08);
2. Правилник за поблиските услови во поглед на потребната опрема која треба да ја поседуваат овластени научни стручни организации и институции како и други правни и физички лица за вршење на определени стручни работи за мониторинг на бучава („Сл. Весник на РМ” бр. 152/08).

Закон за вода

Закон за вода („Сл. Весник на РМ” бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/2011, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14 и 146/15).

Национална стратегија за управување со отпад (2008-2020)

Национален план за управување со отпад (2009-2015)

Закон за заштита и спасување

Закон за заштита и спасување („Сл. Весник на РМ” бр. 36/04, 49/04, 86/08, 124/10, 18/11, 41/14 и 146/15).

Просторно планирање

Просторен план на Република Македонија („Сл. Весник на РМ” бр. 39/04).

Закон за просторно и урбанистичко планирање

Закон за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 199/14, 44/15 и 193/15).

Правилник за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15 и 228/15).

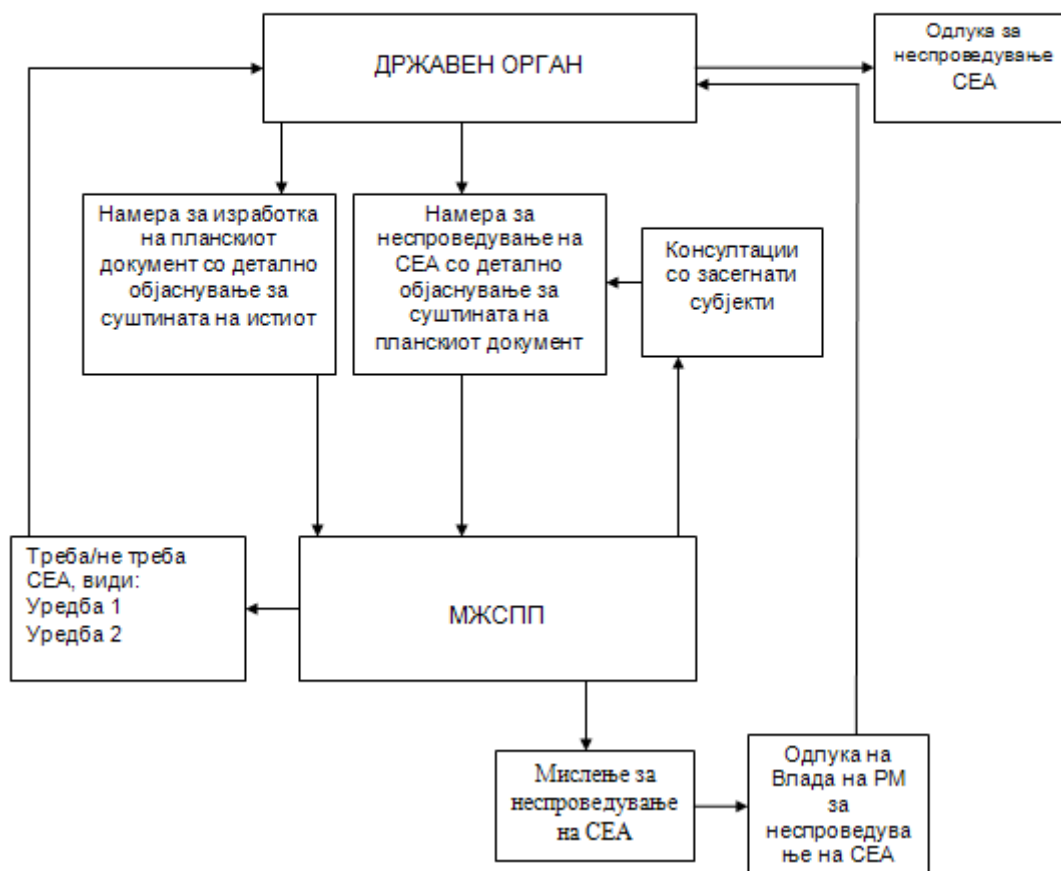
Правилникот за поблиска содржина, размер и начин на графичка обработка на урбанистички планови („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15).

1.5 Институционална рамка

Законот за органи на управата ги дефинира одговорностите на Министерството за животна средина и просторно планирање, како што следи:

- Подготовка на решение во оние случаи во кои не се согласува со одлуката за спроведување, односно неспроведување на СОВЖС или со определениот обем на СОВЖС во одлуката;
- Подготовка на решение за соодветноста на извештајот на СОВЖС за планскиот документ, и;
- Воспоставување и ажурирање на листата на експерти за СОВЖС.

**Процедура за утврдување на неопходност од спроведување на
стратегиска оцена (СЕА) за плански документ кој го
подготвуваат државни органи (Screening)**

Органи на државната управа/единиците на локална самоуправа кои ги подготвуваат-усвојуваат планските документи имаат обврска за:

- Подготовка на извештајот за СОВЖС;
- Објавување на информации за отпочнувањето на подготвувањето на планските документи и за учество на јавноста во процесот на консултации;
- Објавување на информации за нацрт планскиот документ кој се подготвува и за предлог извештајот за СОВЖС;
- Подготовка на извештајот од консултацијата со јавноста врз основа на добиените коментари и мислења од јавните консултации;
- Комплетирање на извештајот за СОВЖС и на планските документи со добиени мислења и коментари, и
- Мониторинг на влијанијата од имплементацијата на планскиот документ и во случај на негативни ефекти и информирање на МЖСПП.

Министерството за надворешни работи е одговорно за спроведување на прекугранични консултации за СОВЖС во однос на доставување на известување до соседната држава која може да биде засегната од подготовката на планскиот документ или кога Република Македонија може да биде засегната од подготовка на плански документ во соседна држава.

Други министерства и државни институции со одредени надлежности на полето на заштита на животната средина се:

- Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство;
- Министерство за транспорт и врски;
- Републички Завод за здравствена заштита;
- Министерство за здравство;
- Управа за хидрометеоролошки работи и
- Единиците на локалната самоуправа.

Постои и Парламентарна комисија за животна средина, која соработува со Министерството за животна средина и просторно планирање.

1.6 Содржина на Извештајот за Стратегиска оцена на животната средина

Спроведувањето на Стратегиската оцена на животната средина е интерактивен процес кој треба да се спроведе паралелно со развојот на планот или програмата. Стратегиската оцена на животната средина е процес за да се осигура дека значителен ефект врз животната средина што произлегуваат од политики, планови и програми се идентификуваат, оценуваат и намалуваат. Важен инструмент за да им се помогне во постигнување на одржлив развој и креирање на политиката е Стратегиската оцена на животната средина. Посебни бенефиции во Стратегиската оцена вклучуваат:

- Поддршка на одржливиот развој;
- Да се подобрат доказите како добра основа за стратешките одлуки;
- Да се консултираат сите заинтересирани страни во процесот на изготвување на документот и утврдување на состојбите во животната средина со реализација на планот;
- Да се насочат на други процеси, како што се влијанието врз животната средина на оценките врз одделни развојни проекти.

Стратегиската оцена следејќи ги одредбите за содржината на овој Извештај, ги обработува следните содржини:

- Карактеристики на животната средина во областите кои би биле значително засегнати;
- Проблеми од областите кои се од посебно значење за животната средина, а особено од аспект на заштита на дивите птици и хабитатите;
- Целите на заштита на животната средина, одредени на национално или меѓународно ниво, кои се релевантни за планскиот документ и начинот на кој овие цели и сите аспекти на животната средина се земени во предвид за време на нивните подготовки;
- Веројатните значајни влијанија врз животната средина во целина, вклучително и врз биодиверзитетот, населението, здравјето на луѓето, флората, фауната, водата, воздухот, почвата, климатските фактори, културното наследство, пејсажот

и материјалните придобивки. Овие влијанија вклучуваат секундарни, краткорочни, долгорочни, трајни и привремено позитивни и негативни ефекти;

- Резиме/краток преглед на причините на алтернативите, опис за тоа како е направена проценката, вклучувајќи ги сите потешкотии (како што се техничките недостатоци или недостигот на know-how) до кои се дошло при собирањето на потребните информации;
- Опис на предвидените мерки кои се однесуваат на мониторингот во согласност со законските обврски;
- Не-техничко резиме на информациите дадени во согласност со барањата наведени во претходните точки.

1.7 Резиме

Врз основа на спроведената Стратегиска оценка на животната средина за ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане истиот може да се изработи и како таков е прифатлив за имплементација.

2. Преглед на Планскиот документ

2.1 Основи на Планскиот документ

Планската документација претставува Државна урбанистичко планска документација за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане (м.в. Младеново Чукарче) со површина од 4,66 ха, која се изработува врз основа на член 47 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 199/14, 44/15 и 193/15), Правилникот за стандард и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15 и 228/15), Правилник за поблиска содржина, форма и начин на обработка на Генерален урбанистички план, Детален урбанистички план, Урбанистички план за село, Урбанистички план вон населено место и Регулациски план на Генерален урбанистичко-планска документација и Архитектонско-урбанистички проект и содржината, формата и начинот на обработка на Проектот за инфраструктура („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15) и членот 57 од Законот за градење („Сл. Весник на РМ” бр. 70/13-пречистен текст, 79/13, 137/13, 163/13, 27/14, 28/14, 42/14, 115/14, 149/14, 187/14, 44/15, 129/15, 217/15 и 226/15) и Годишната програма за финансирање на изработка на урбанистички планови, регулациски планови на генерални урбанистички планови, урбанистичко планска документација и урбанистичко-проектни документација за 2015 година („Сл. Весник на РМ” бр. 215/15).

За државна урбанистичко планска документација нема плански период.

Планскиот концепт е поставен врз основа на нализа на просторот, анализа на можностите за просторен развој, планската програма, Одлука на Владата на Република Македонија („Сл. Весник на РМ” бр. 12/10) за

прогласување на Архео-астрономскиот локалитет Кокино за културно наследство од особено значење со подкатегија исклучително значење и на 26.01.2010 година номиниран на Списокот на светско наследство, согласно Конвенцијата за заштитан а светското културно наследство и природно наследство (Сл. Весник на СФРЈ бр. 56/74).

За Архео-астрономскиот локалитет Кокино се утврдува режим на заштита од прв степен.

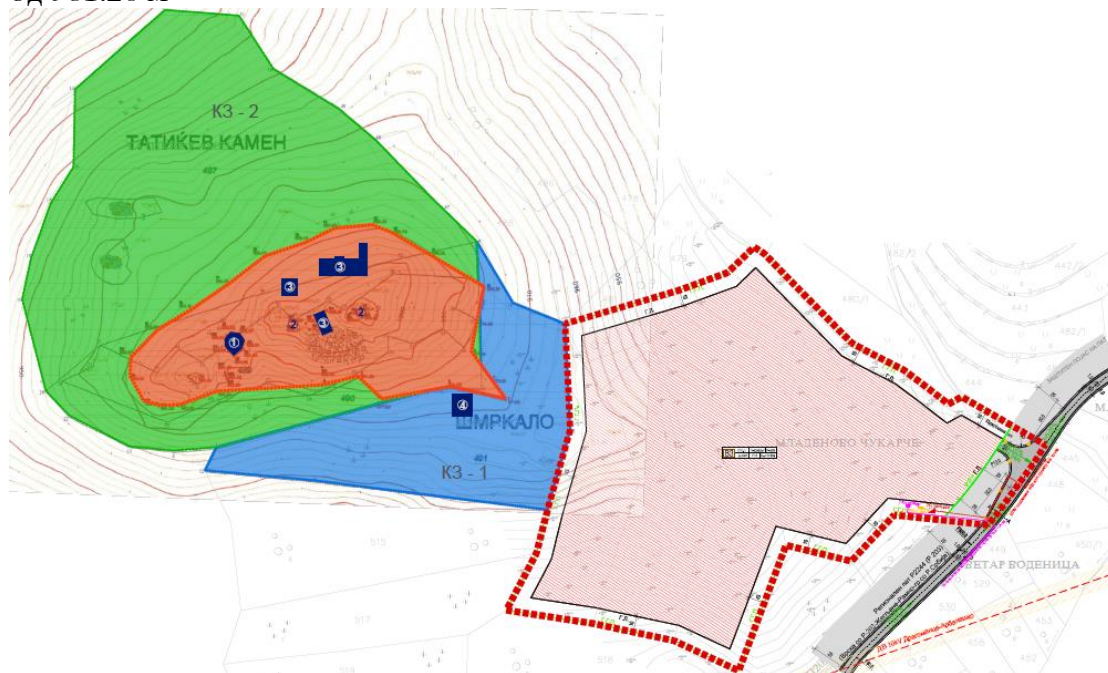
2.2 Плански опфат

2.2.1 Географска и геодетска местоположба

Просторот кој го зафаќа Локалитет Кокино се наоѓа во северо-источниот регион на Република Македонија, северо-источно од градот Куманово. Оддалеченоста на локацијата за Локалитет Кокино се наоѓа на околу 30 км од градот Куманово. Целиот терен е брдовит, а надморската височина изнесува 912 м во делот од пристапот од регионалниот пат Р2244 и до 961 м кон споменичката целина Архео-Астрономски Локалитет Кокино.

Границата на планскиот опфат се движи по северозападната граница на КП 483 и на КП 484 и ја сече КП 331 и КП 473, на северо-исток зафаќа дел од КП 480/1, дел од КП 444, на исток оди по оската на регионалниот патен правец Р2244 и зафаќа дел од КП 656, продолжува по јужната граница на КП 484, источната и јужната граница на КП 527, југо-западната граница по КП 526 и југо-западната и западната граница на КП 514, за на север да се спои со КП 483.

Планскиот опфат зафаќа вкупна површина од 4,66 ха и периметар од 981.26 м

Синтезен план за ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане

2.2.2 Намена на употреба на земјиштето

Со ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане предвидена е една градежна парцела. Во неа предвидена е една намена на земијштето. Намената на земјиштето е дефинирани според член 28 од Правилник за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15 и 228/15):

- Култура-класа на намена В3 (основна класа на намена), заедно со компатибилни намени согласно истиот Правилник:
 - Верски институции-класа на намена В5 (49%)
 - Мали комерцијални и деловни намени-класа на намена Б1 (49%)
 - Големи трговски единици-класа на намена Б2 (49%)
 - Деловни простори-класа на намена Б4 (49%)
 - Хотелски комплекси-класа на намена Б5 (49%)
 - Образование и наука-класа на намена В1 (49%)
 - Државни институции-класа на намена В4 (49%)
 - Спорт и рекреација-класа на намена Д3 (49%).

Во утврдениот простор за градење предвидена е површина за градење од 22493 м² и развиена површина по катови 53983,64 м², односно предвидени се градби со спратност П+2.

Целата површина е наменета за градба на објекти од културата. Во приземниот дел можни се компатибилни намени, спрема потребите на Министерството за култура.

Во планскиот опфат процентот на изграденост е предвиден 50%, додека коефициентот на искористеност е 1,2.

Градежна парцела	1.1
Група на класа на намена	В
Основна класа на намена	В3
Компатибилни класи на намена со основната класа на намена	Според Правилникот за стандарди и нормативи за просторно и урбанистичко планирање
Максимален дозволен % на учество на единечната класа на намена во однос на основната класа на намена во планот	50%
Максимален дозволен % на учество на збирот на компатибилните класи на намени во однос на основната класа на намена во планот	49%
Површина на градежна парцела	44986.37м ²
Максимална површина за градење (приземје)	22493,19м ²
Вкупна изградена површина	53983,64м ²
Број на спратови	П + 2
Максимална височина на градбите до венец	11.50м'
Процент на изграденост во однос на ГП	50 %
Коефициент на искористеност во однос на ГП	1.2
Паркирање	Во состав на ГП

3. Краток опис и образложение на планските решенија за изградба на комунална и сообраќајна инфраструктура

Со планот се утврдуваат и планските решенија за инфраструктурата. На овој простор условеноста од програмските барања и постојната состојба ги одредува планските решенија за сообраќајниците, за фекалните и атмосферските инфраструктурни водови, како и за електричната и електронско-комуникациската инфраструктурна, кои се во директна зависност од уличната мрежа, поред која се водат. Водењето на инфраструктурата да биде во инфраструктурни коридори.

Инфраструктурата ја дефинираат следните водови:

- Улична мрежа;
- Водоводна мрежа;
- Канализациона мрежа;
- Електрична мрежа.

3.1 Сообраќаен план

Постојниот пристап до локацијата, а воедно и сообраќајното поврзување со поширокиот регион е преку регионалниот пат Р2244 (врска со Р1207-Жегљане-Рамно-гр.со Р. Србија) на југоисток и е со следната структура:

Профил:

коловоз	2 x 3	=	6 м'
тротоари	2 x 1	=	2 м'
заштитен појас	2 x 20	=	40 м'

вкупно : 48 м'

Сообраќајниот профил на пристапната улица, е со следна структура :

Профил:

коловоз	2 x 3	=	6 м'
тротоари	2 x 1	=	2 м'

вкупно : 8 м'

Вкупно планирана улична мрежа во опфат изнесува 63,00м'.

Стационарниот сообраќај-паркирање на моторните возила е во рамки на градежната парцела согласно Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15 и 228/15). Дозволено е подземно паркирање на моторни возила во рамки на подземна градежна линија, односно во рамки на граница на градежна парцела.

3.2 Водоснабдителна мрежа

Во границите на планскиот опфат се предвидува изградба на две водоснабдителни мрежи: за санитарна вода (за пиење) и за техничка вода (за полевање на зеленилото и за одржување на комуналната хигиена).

Потребните количини на вода може да се обезбедат со зафаќање на локалните извори или од подземните води-бунари. Пред да се зафатат водите потребно е да се извршат испитувања со кои ќе се утврди издашноста на изворникот или квалитетот на водата, односно дали физичко-хемиските и бактериолошките карактеристики на водата ќе одговараат за соодветната намена.

Потребните количини на вода (санитарна и техничка) ќе биде дефинирана со Архитектонско-урбанистички проект со кој ќе биде дефинирана намената, површините и капацитетот на градбите.

3.3 Фекална и атмосферска канализација

Во границите на планскиот опфат се предвидува изградба на сепарациона канализациона мрежа - фекална и атмосферска.

Фекалните отпадни води пред да се испуштат во реципиентот ќе бидат подложени на третман во локална пречистителна станица.

Атмосферските води пред да бидат испуштени во реципиентот ќе бидат третирали во таложници и маслофаќач.

Количините на отпадни води (фекални и атмосферски) ќе бидат дефинирани со Архитектонско-урбанистички проект со кој ќе биде дефинирана намената, површините и капацитетот на градбите.

3.4 Електроенергетска инфраструктура и ПТТ инсталација

За корисниците од Локалитетот Кокино потребно е да обезбеди сигурно и непрекинато снабдување со електрична енергија со напон кој ќе биде во дозволените граници.

Во ова планско решение за снабдување со електрична енергија на градежната парцела предвидена е една дистрибутивна 10(20)/0,4 кВ трафостаница која е лоцирана на самата јужна граница, над регионалниот пат Р2244. Трафостаницата треба да се поврзе во среднонапонската дистрибутивна 10(20)кВ мрежа со подземни електропроводи поставени во инфраструктурен коридор. За нисконапонски приклучок на корисниците од локалитетот, до дистрибутивната трафостаница предвиден е 0,4кВ разводен ормар.

Во непосредна близина на градежната парцела минува дистрибутивен 10кВ далновод кон селото Арбанашко. Во согласност со дистрибутерот на електрична енергија (ЕВН Македонија) на овој далновод може да се приклучат и корисниците од локалитетот Кокино. Далноводот минува на безбедно растојание од најблиската и најистурена точка од градежната парцела на Локалитет Кокино.

За заштеда на енергијата се планира на крововите од објектите да се постават соларни колектори на кои ќе се врши загревање на санитарна

и техничка вода. За зголемена енергетска ефикасност на објектот се препорачува примена на современи висококвалитетни градежни и други материјали.

Целокупната изведба и реконструкција на електронско комуникациската инсталација треба да се изврши почитувајќи ги позитивните закони и правилници.

4. Карактеристики на просторот и сегашна состојба со животната средина

4.1 Карактеристики на просторот

Седиште на општината е селото Старо Нагоричане која се наоѓа во северниот дел од Република Македонија. Во сливното подрачје на реката Пчиња. Бројот на жители е 4840 и се протега на површина од 433,41 км². Број на населени места е 39 и тоа селата: Алгуња, Аљинце, Арбанашко, Бајловце, Брешко, Буковљане, Војник, Вратогурце, Врачевце, Дејловце, Длабочица, Добрача, Драгоманце, Дренок, Жегљане, Канарево, Карловце, Коинце, Кокино, Мгленце, Макреш, Малотино, Младо Нагоричане, Никуљане, Облавце, Орах, Осиче, Пелинце, Пузајка, Рамно, Руѓинце, Старо Нагоричане, Степанце, Стрезовце, Стрновац, Цветишница, Цвиланце и Челопек.

Пошироко, областа на Куманово од соседните области од западната и северната страна е одделена со делови на стари и грамадни планини. На запад се издигаат ограноците на Скопска Црна Гора, кои во овој крај се познати и како Карадаг. На север се наоѓаат падините на оголениот Руен, а падините на средновисокиот Козјак се спуштаат во трговишката област. На исток е планината Герман и Славишката Котлина, додека од јужна и југоисточна страна со ритчести терени и Градишка планина брановидното Кумановско поле е одделено од Скопската котлина и Овче Поле.

4.1.1 Сообраќајна поврзаност

Според Просторниот план на Република Македонија (2002 - 2020) автопатската и магистрална патна мрежа релевантна за предметниот простор е:

- Е-871 кој се поклопува со магистралниот пат М-2: (БГ-Деве Баир-Крива Паланка-Е-75) - дел од коридорот за патен сообраќај во насока запад-исток;
- М-2 - (Куманово-крстосница Коњаре-Ранковце-Крива Паланка-граница со Р. Бугарија-Деве Баир).

Врз основа на Одлуката за категоризација на државните патишта (Сл. Весник број 133/11, 150/11 и 20/12) овој магистрален патен правец се преименува со ознаката:

- А2 - (Граница со Бугарија - ГП Деве Баир - Крива Паланка - Страцин - Романовце - Куманово - Миладиновце - обиколница Скопје - Тетово - Гостивар - Кичево - Требениште - Струга - граница со Албанија - ГП Кафасан).

Во идната патна мрежа на Р. Македонија, основните патни коридори ќе ги следат веќе традиционалните правци во насока север-југ (коридор 10), односно исток-запад (коридор 8), што се вкрстосуваат во просторот помеѓу градовите: Скопје, Куманово и Велес. На тој начин дел од магистралните патишта во Република Македонија ќе формираат три основни патни коридори, што треба да се изградат со технички и

експлоатациони карактеристики компатибилни со системот на европските автопатишта (ТЕМ):

- север-југ: М-1 (Србија - Куманово - Велес - Гевгелија - Грција);
- исток-запад: М-2 и М-4 (Бугарија-Крива Паланка-Куманово-Скопје; Тетово-Струга-Албанија и крак Скопје - Србија);
- исток-запад: М-5 (Бугарија - Делчево - Кочани - Штип - Велес - Прилеп - Битола - Ресен - Охрид- Требеништа- М4 (крак Битола - граница со Грција).

На автопатската и магистралната патна мрежа се надоврзуваат регионалните патишта, што заедно со локалните категоризирани патишта ќе ја сочинуваат патната мрежа на Република Македонија. Релевантен регионален патен правец за предметната локација според Просторниот план на Република Македонија (2002 - 2020 г.) е:

- Р-203 - (Врска со Р-202-Жегљане-Рамно-гр.со Р.Србија)

Врз основа на Одлуката за категоризација на државните патишта („Сл. Весник на РМ” бр. 133/11, 150/11 и 20/12) овој регионален патен правец влегува во групата на регионални патишта Р2 и се преименува со ознаката:

- Р2244 - (Врска со Р1207-Жегљане-Рамно-гр.со Р.Србија).

4.1.2 Релјефни услови, наклон и експозиција на теренот

Просторот кој го зафаќа овој Локалитет Кокино се наоѓа во северо-источниот региона на Република Македонија, северо-источно од градот Куманово. Целиот терен е брдовит, а надморската височина изнесува 912 м во делот од пристапот од регионалниот пат Р2244 и до 961 м кон споменичната целина Архео-Астрономски Локалитет Кокино.

4.1.3 Геолошки карактеристики

Со оглед на тоа дека не се познати инженерско-геолошките карактеристики на почвата на предметниот простор, при изработка на Архитектонско-урбанистичките проекти за секоја градежна парцела и поединечно, потребно е да се изработи посебен елаборат за геолошки и геотехнички карактеристики на земјиштето.

4.1.4 Сеизмолошки карактеристики на теренот

Локацијата на Локалитет Конкино се наоѓа во зона со 8 степени по Меркалиевата скала на очекувани земјотреси.

4.1.5 Хидротехничка структура

Со Просторниот план на Република Македонија на територијата на Републиката дефинирани се 15 водостопански подрачја (ВП): ВП Полог, Скопјег, Треска, Пчиња, Среден Вардар, Горна Брегалница, Средна и Долна Брегалница, Пелагонија, Средна и Долна Црна, Долен Вардар, Дојран, Струмичко Радовишко, Охридско - Струшко, Преспа и Дебарско.

Локалитетот Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане, се наоѓа во водостопанското подрачје Пчиња кое го опфаќа сливот на реката Пчиња од границата меѓу Р. Македонија и Р. Србија до вливот во реката Вардар.

За целосно искористување на хидропотенцијалот на површинските водотеци во ВП Пчиња изградени се акумулациите Липково и Глажња на Липковска Река. Основна намена на акумулациите е наводнување на земјоделските површини, водоснабдување на населението, заштита од големи води и задржување на наноси. За идниот период се предвидува изградба на акумулациите Слупчане на Слупчанска Река, Вакуф и Длабочица на Крива Река и акумулацијата Пчиња на река Пчиња.

4.1.6 Климатски и микроклиматски услови на регионот

Ова подрачје е на поголема надморска височина од Скопската Котлина и отворено е кон север, што овозможува несметано продирање на воздушните маси од поголемите географски широчини, кои во зимските месеци влијаат на снижување на температурата на воздухот.

Поради овие причини просечната годишна температура е пониска од Скопската котлина и изнесува 11,8°C, но во поедини години се движи во границите на 10,8 до 13,0°C. Најтопол месец е јули со просечна месечна температура од 22,3°C, а најстуден е јануари со просечна температура од 0,4°C. Просечните годишни температурни колебања изнесуваат 21,9°C.

Просечната годишна минимална температура изнесува 8,0°C, а просечните месечни температури имаат вредност под 0°C, само во јануари и февруари.

Есенскиот мраз е со најголема зачестеност во октомври просечно 60%, потоа во ноември 40%. Пролетниот мраз се јавува најчесто во април просечно 64%, а потоа во март 36%.

Просечната годишна максимална температура изнесува 17,4°C, по месеци просечната максимална температура е со вредност повисока за 20°C, од мај заклучно со септември и со мала вредност повисока од 25°C од јуни заклучно со септември. Апсолутно максималната температура изнесува 40°C. Просечно годишно има 105 летни и 43 тропски денови.

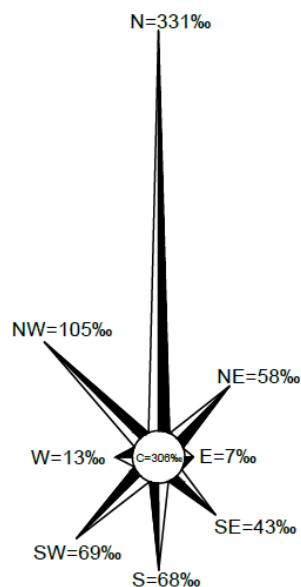
Кумановската котлина е со поголеми годишни количини на врнежи од Овче Поле и Скопската Котлина, а со нешто помалку врнежи од Јужна Србија. Просечна годишна сума на врнежите изнесува 549 мм, но во поедини години годишната сума се менува од 320 мм до 913 мм. Од просечниот број на врнежливи денови (100), 74% се денови со дневна количина рамна или поголема од 1,0 мм, 35% се со дневна количина рамна или поголема од 5,0 мм, 18% со дневна количина рамна или поголема од 10 мм, а само 5% со дневна количина рамна или поголема од 20 мм.

Просечно годишно има 24 дена со појава на снежен покривач кој се јавува од ноември до април.

Просечна годишна релативна влажност изнесува 72%, а со максимум во декември и минимум во август со просечно 60%.

Маглата се јавува од октомври до март, и просечно се јавуваат 27 дена, а во поедини години тие изнесуваат од 6 до 53 дена.

Кумановската котлина е доста ветровита. Од вкупниот број на измерени случаи изразени во промили 694 ‰ е со ветер од разни правци, а само 306 ‰ е без ветер со тишини. Со најголема зачестеност е северниот ветер со просечна годишна брзина од 3,1 м/сек и максимална брзина до 26,4 м/сек. Понатаму следуваат северозападниот ветер со просечна годишна брзина од 1,8 м/сек и максимална брзина од 19,9 м/сек, јужниот и југозападниот ветер со просечна годишна брзина од 1,5 м/сек, западниот ветер е со мала зачестеност со просечна годишна брзина од 1,7 м/сек и максимална брзина од 12,3 м/сек.

Ружа на ветрови

4.1.7 Население

На основ податоците од последниот попис на населението, домаќинствата во општината живеат вкупно 4840 жители, распоредени во 1697 домаќинства и 3598 станови. Во општината живеат Македонци, Срби, Роми, Албанци и др.

4.1.8 Природно наследство

Од областа на заштита на природата (природно наследство и биолошката и пределската разновидност), урбанистичките планови и проекти треба да се усогласат со Просторниот план на Републиката на тој начин што, врз основа на режимот за заштита, ќе се организира распоред на активности и изградба на објекти кои ќе се усогласат со барањата кои ги поставува одржливото користење на природата и современиот третман на заштита.

Посебно внимание при заштитата на природата, треба да се обрне на начинот, видот и обемот на изградбата што се предвидува во заштитените простори за да се одбегнат или да се надминат судирите и колизиите со инкомпатибилните функции. За таа цел е неопходно почитување на следните принципи:

- оптимална заштита на просторите со исклучителна вредност;

- оптимална заштита на производните природни потенцијали и унапредување на природните богатства;
- зачувување на доминантните карактеристики на постојаната состојба;
- рационална изградба на инфраструктурата;
- концентрација и ограничување на изградбата;
- оптимална изградба на рекреативната инфраструктура;
- правилен избор на соодветна локација.

4.1.9 Културно наследство

Во своето милениумско постоење, човековата цивилизација од праисторијата до денес, на територијата на Република Македонија, оставила значајни траги од вонредни култури, историски и уметнички вредности, кои го потврдуваат постоењето, континуитетот и идентитетот на македонскиот народ на овие простори.

Просторниот аспект на недвижното културно наследство е предмет на анализа во корелација со долгорочната стратегија за економски, општествен и просторен развој, односно стратегија за зачувување и заштита на тоа наследство во услови на пазарно стопанство.

Просторот кој го зафаќа овој локалитет се наоѓа во северо-источниот регион на Република македонија, северо-источно од градот Куманово. Оддалеченоста на локацијата за Локалитет Кокино се наоѓа на околу 30 км од градот Куманово. Целиот терен е брдовит, а надморската височина изнесува 912 м, во делот од пристапот од регионалниот пат Р2244 и до 961 м кон споменичката целина Архео-Астрономски Локалитет-Кокино. Споменичката Целина е настаната во периодот на раното, средното и доцното бронзено време, односно од XX до XVII; XVII до XIV век п.н.е. и од XIV до XV век п.н.е.

Архео-астрономскиот локалитет Кокино претставува споменичка Целина и е прогласен за културно наследство од особено значење со подкатегија-исклучително значење и за истата се утврдува режим на заштита од прв степен („Сл. Весник на РМ” бр. 12/10).

4.2 Опис на сегашната состојба со животната средина во планскиот опфат

Основен предуслов за идентификација на проблемите со животната средина и поставување на стратешки цели за надминување и унапредување на истите е идентификацијата и оцената на сегашната состојба со медиуми на животната средина (воздух, вода, отпад, почва, биодиверзитет, бучава), како и со користењето на земјиштето и природните ресурси во општината.

Со оглед на тоа што во планираниот простор до сега не се вршени мерења, следења и истражувања на основните витални компоненти воздухот, водата, тлото, бучавата и тврдиот отпадок, пореметувањата во екосистемот во целост не можат да се откријат, а оценката за состојбите произлегува исклучиво од дејствувањето на човекот и неговите активности во овој простор.

Квалитетот на воздухот

Согласно Директивите на Европската Унија, загадувањето е непосредно или посредно внесување, како резултат на човековите дејствија, на материји, вибрации, топлина или бучава во воздухот, водата или во почвата, кои што можат да бидат штетни по човековото здравје или по квалитетот на животната средина, од кои што може да произлезе штета по материјалниот имот или кои што ги нарушуваат или влијаат врз природните убавини и другите легитимни начини на користење на животната средина.

Квалитетот на воздухот е еден од поважните чинители на кои треба да се внимава при планирање на просторот заради спречување на деградација на истиот со имплементација на планскиот документ.

Квалитетот на воздухот најмногу го нарушува аерозагадувањето со гасови, прашина и други материји во количества и концентрации кои штетно влијаат врз здравјето на луѓето, екосистемот и природните и создадените вредности. Загадувањето на воздухот е резултат на голема концентрација на индустрија и население во релативно мал простор која постојано генерира висока емисија на повеќе полутанти во текот на годината. Во последните 20-тина години емисијата на сулфур диоксид, на олово и на цврсти честички во воздухот е значително зголемена, што е резултат на активирање на соодветни индустриски капацитети и на зголемен автомобилски сообраќај, а особено на теретни возила. На загадувањето на воздухот многу влијае и топографијата на теренот, висината на индустриските оџаци и атмосферските услови. Најкритично аерозагадување е во услови на отсуство на хоризонтално и ввертикално струење на воздухот, особено кога е проследено со температурни инверзии.

Вода

Колку водите во одреден простор може да се сметаат за воден ресурс зависи од можноста за нивно искористување, односно од можноста за реализирање на водостопански решенија со кои водите ќе се искористат за покривање на потребите од вода за населението, земјоделството, индустријата и заштитата на живиот свет. Водата како ресурс ја има многу помалку од присутните води што треба да се има секогаш во предвид при планирањето за нејзино искористување.

За подмирување на потребите на вода најзначајни се површинските води, бидејќи тие се најраспространети, најблиски се до местата на човековата активност, обезбедуваат живот и развој на екосистемот.

Издашноста на подземните води зависи од климатските, морфолошките и хидрогеолошките карактеристики на просторот. Овие води поради посебниот квалитет се значајни и може да бидат корисни за покривање на потребите од вода.

Локалитетот Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане, се наоѓа во водостопанското подрачје Пчиња кое го опфаќа сливот на реката Пчиња од границата меѓу Р. Македонија и Р. Србија до вливот во реката Вардар.

За целосно искористување на хидропотенцијалот на површинските водотеци во ВП Пчиња изградени се акумулациите Липково и Глажња на Липковска Река. Основна намена на акумулациите е наводнување на земјоделските површини, водоснабдување на населението, заштита од големи води и задржување на наноси. За идниот период се предвидува изградба на акумулациите Слупчане на Слупчанска Река, Вакуф и Длабочица на Крива Река и акумулацијата Пчиња на река Пчиња.

Обезбедувањето на потребните количини на вода за локалитетот, треба да се одвива во насока на:

- Синхронизирана изградба на водостопанските објекти со кои ќе се овозможи повеќе корисници да се снабдуваат со квалитетна вода;
- Дефинирање на заштитни зони околу изворникот и режим на заштита во зоните;
- Спречување парцијални решенија кои ќе го отежнуваат или оневозможуваат развојот на нови водостопански решенија;

Доколку при обезбедувањето на потребните количини на вода за локалитетот се користат подземни води, нивното користење да се базира на извршени хидрогеолошки истражувања со кои ќе се утврди нивниот капацитет и квалитет.

Еден од основните приоритети во заштитата на животната средина е заштита на квалитетот на подземните и површинските води. За да се заштити квалитетот на подземните и површинските води потребно е стриктно да се спроведува впринципот за заштита на квалитетот на водите на самите изворишта на загадувањег преку:

- Изградба на сепарациски канализациски систем во границите на планскиот опфат;
- Отпадните води од планскиот опфат да се испуштат во реципиентот од како нивниот квалитет ќе биде доведен во согласност со Уредбата за категоризација на водотеците, езерата, акумулациите и подземните води.

Отпад

Комунален отпад претставува секаков вид на отпад што се продуцира од домаќинствата, јавните и економските установи, претпријатија и институциите на една урбана средина. Отпадот што се продуцира од индустријата, земјоделието и рударството, како и патогените остатоци од изумрени животни не спаѓаат во овој вид на отпад.

Во минатото, отпадот што го создавал човекот од задоволувањето на своите животни потреби бил во количини и облик што природата била способна сама да го разгради до облик на изворна материја, со што се воспоставила рамнотежа помеѓу човекот и неговата околина. Меѓутоа, во поново време на интензивен индустриско технолошки развој од една страна и демографската експлозија и преголема густина во населеност од друга, сведоци сме на суперпродукција на цврст отпад во количини и облик кој природата неможе самостојно да го разгради со што се нарушува рамнотежата помеѓу човекот и неговата животна околина. Цврстиот отпад се повеќе ги освојува земјените површини, ја загадува почвата, воздухот и површинските и подземните води.

Собирањето и транспортирањето на комуналниот отпад се врши со специјални возила за таа цел. Јавното комунално претпријатие Козјак врши услуга на собирање, транспортирање и депонирање на комуналниот отпад на територија на Општина Старо Нагоричане. Депонирањето на комуналниот отпад и други видови на неопасен отпад се врши во локалната депонија.

Растителен и животински свет (флора и фауна)

Квалитетот на почвите претставува основен предуслов за остварување на одржливиот развој. Современите процеси на урбанизација и особено користењето на земјиштето за стопански цели најдиректно влијае врз интензитетот на користење на земјиштето и промената на неговиот квалитет. Постојат многу причинители кои предизвикуваат оштетување и загрозување на земјиштето: загадените отпадни води, исталожените честици од воздухот (тешки метали и сл.), ерозијата, нерационалното користење на хемиски средства во земјоделството, сообраќајниците, депониите, урбаните и руралните населби, добиточните фарми со несоодветна изградба на помошни објекти, викенд населбите, инфраструктурните системи и др.

Користењето на арско и вештачко ѓубре и пестициди се одвива без соодветна контрола. Некои пестициди имаат висока токсичност со голем ризик по здравјето на човекот и негативни влијанија врз растенијата, животните и екосистемот.

За да се спречат негативните последици од примената на хемиските препарати и вештачките ѓубрива во земјоделието, неопходно е да се намалат количините на оптималното ниво и едновремено нивно супституирање со воведување и примена на био пестициди и органски ѓубрива со кои се обезбедува продукција на здрави и еколошки чисти производи.

Биопестицидите претставуваат живи организми, микроорганизми или производи на нивните животни процеси. Хигиенските предности од употреба на биопестицидите се:

- отсуство на негативни ефекти врз флората и фауната,
- отсуство на загадување на животната средина,
- отсуство на резидуи (остатоци) во хранливите продукти,
- нерегистрирана отпорност кон нив.

Бучава

На ниво на Република Македонија мерењето на нивото на бучава се мери од страна на Министерството за животна средина и просторно планирање и Републичкиот Завод за здравствена заштита со својата мрежа на регионални заводи.

Бучавата произлегува од урбаните активности и тоа:

- Сообраќај;
- Производни и деловни процеси;
- Бучава од ентериерно потекло (стамбени згради, трговско деловни центри и сл).

4.3. Сегашни проблеми со животната средина во и околу планскиот опфат

Проблемите со генерирање на отпадот се разгледуваат како влијание врз површинските и подземните води, влијание на загадувањето на почвите и индиректно како влијание врз квалитетот на воздухот и почвите и индиректно како влијание врз квалитетот на воздухот и создавањето на стакленички гасови (климатски промени).

Најосетливи елементи на животната средина во предметниот опфат (Елементи на СОЖС)					
Води	Воздух	Отпад	Климатски фактори	Население	Материјални добра

Врз основа на евидентирање на најосетливите елементи на животната средина во планскиот опфат кои се нарекуваат и елементи на Стратегиска оцена на животната средина (Елементи на СОЖС) се воспоставуваат цели на стратегиска оцена на животна средина (Цели на СОЖС) и се дефинирани можни индикатори за секоја цел.

Во процесот на Стратегиска оцена на влијание на планскиот документ врз животната средина важно е да се види како, на кој начин, со која јачина и интензитет целите на планскиот документ влијаат врз целите на СОЖС со цел да се предвидат мерки за спречување на влијанијата и да се предложи соодветен план за мониторинг на индикаторите за секоја цел на СОЖС.

На следната табела се прикажани сегашните проблеми со елементите на животната средина:

Елементи на Стратегиската оцена на животна средина	Проблем	Релевантно опфтен проблем
Воздух	Нарушен квалитет на воздухот од дрва како агенс за затоплување, зголемен сообраќај Неадекватна здравствена заштита на населението	x x
Вода	Ниска јавна свест Нецелосен мониторинг за квалитетот и квантитетот на површинските, подземните и отпадните води	x x
Отпад	Постоење на диви депонии	x
Почва	Нарушен квалитет на почвата како резултат на постоење на септички јами, односно не третирање на отпадните води Диви депонии на територијата	x x
Предел	Узурпација и деградација на просторот, односно неконтролиран урбан развој на населените места	x
Население	Ниска еколошка свест кај граѓаните во општината	x

Климатски фактори	Невработеност	x
	Користење на огревно дрво за затоплување	x
	Не користење на обновливи извори на енергија	x

Сегашните проблеми со елементите на животната средина

Ознака „СОЖС“

ISO 17025
ACCREDITED LABORATORY

5. Состојба без имплементација на планскиот документ

За значењето на реализација на ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане треба да се земе во предвид и сегашната состојба со најосетливите елементи на животната средина на планскиот опфат.

Исто така, се разгледува опцијата без да се спроведе планската активност, односно работите да останат во првобитната положба.

Во конкретниов случај, доколку ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане не се спроведе се очекуваат следниве последици:

- Појава на некомпатибилни дејности;
- Неконтролирана изградба на бесправни објекти;
- Нарушување на квалитетот на медиумите во животната средина;
- Интензивно загадување со отпадни материи (цврст, комунален и други видови отпад) и постоење на диви депонии;
- Интензивно загадување на подземните води и почвата;
- Нема услови за создавање на поволен економски амбиент за одржлив економски и еколошки развој на подрачјето - регионот;
- Намалени приходи во буџетот;
- Отсуство на инвестициони вложувања;
- Нарушено здравје на населението;
- Зголемени социјални трошоци;
- Намалена можност за вработување;
- Пораст на економската миграција;
- Намален животен стандард.

Доколку не се реализираат предвидените решенија во рамки на планскиот опфат ќе се испушти можноста за економски-одржлив развој.

6. Алтернативи и чинители за избор на алтернатива

Реализацијата на ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане е од особено значење за реализирање наменски содржини и функционална операционализација за развој на планскиот опфат и општината.

Реализацијата на овој Плански документ е од фундаментално значење и претставува основа за негово економско оживување.

Секако, особено значајно е за изготвување на стратешка оцена, што е и вообичаена постапка да се изанализира опцијата од неспроведување на планското решение со што состојбата би останала онаква каква што е. Во таквиот случај реално е да се очекува да не се промени фактичката состојба, односно да продолжат трендовите на уште поголема пасивизација на анализираниот плански регион.

Во случај на нереализирање на планските решенија на анализираното подрачје се очекува:

- Постојниот социјално-економски статус на населението во поширокото подрачје и понатаму да стагнира;
- Трендот на миграција на населението кон поразвиените урбани центри и понатаму да продолжи;
- Намалување на вредноста на земјиштето;
- Узурпација на просторот со дивоградби и други неплански и некомпатибилни содржини, а со тоа и деградација на пределската разновидност на подрачјето;
- Непланско и неорганизирано уредување на просторот со што негативно ќе се одрази врз медиумите во животната средина.

Реализирањето на планските решенија со избраната намена во просторот ќе овозможи искористување на поволната географска положба на локацијата, искористување на поволните микроклиматски услови и добрата поставеност во однос на сообраќајната поврзаност со околните населени места, зголемување на атрактивноста на просторот преку изградба на содржини кои се вклопуваат во пределот.

Со реализација на овој план се овозможува локацијата да прерасне како единствена просторна и функционална целина која ќе даде голем допринос за развојот на локалната и национална економија, истовремено имајќи го за цел анимирањето на интересот на разни инвеститори за реализација на предложената програма како ориентација во актуелните економски тенденции на државата.

Активирањето на овој простор ќе овозможи одржлив развој на повеќе дејности, кои ќе продуцираат економски ефекти и во останатите дејности непосредно поврзани со изработката и ефектуирањето на урбанистички решенија и тоа: проектирањето, градежништвото, комуналните дејности, трговијата, сообраќајот, занаетчиството, јавните функции и др.

Непосредниот ефект кој ќе произлезе со реализацијата на предложената инвестиција ќе се рефлектира врз зголемено ангажирање на расположливата работна сила преку нови вработувања во дејностите предвидени со планските содржини, односно позитивен кумулативен

ефект врз социо - економската компонента и одржлива и интегрирана заштита на животната средина, што се одсликува преку:

- Социјална, економска и просторна кохезија помеѓу урбаните и руралните општини во рамки на регионот, со оптимално користење на неговите специфични особености;
- Реализација на целите за заштита на животна средина релевантни за планскиот документ, преку примена на мерките за избегнување, ублажување и/или компензација на потенцијалните влијанија предложени во овој извештај;
- Зачувување, заштита, обновување и унапредување на квалитетот на животната средина;
- Заштита на квалитетот на амбиентниот воздух, избегнување, спречување или намалување на штетни емисии во воздухот;
- Заштита, зачувување и постојано подобрување на расположливите водни ресурси преку нивно одржливо користење од страна на самите субјекти;
- Избегнување и намалување на создадениот отпад, негово селектирање и повторно искористување и отстранување на прифатлив начин согласно законските решенија;
- Рамномерен и одржлив просторен развој, рационално уредување и користење на просторот;
- Рационално и одржливо користење на природните ресурси;
- Можност за користење на обновливи извори на енергија;
- Зачувување и заштита на компонентите на биолошката и пределската разновидност и
- Избегнување, спречување или намалување на бучавата.

Треба да се има во предвид, дека целите на планскиот документ за одржлив економски развој, со своите пропратни содржини и неопходната инфраструктура, во еден дел може да биде во конфликт со животната средина и тоа би било изразено преку краткорочни негативни влијанија во фазата на изградба (аерозагадување, бучава, создавање на отпад). Поради ова, во овој документ се предложени мерки за заштита на медиумите од емисија на отпадни материи, емисија на бучава, генерирање на отпад, различни непогоди и хаварии. Исто така, како составен дел на Извештајот за Стратегиска оцена се презентирани дополнителни мерки за спречување, намалување или ублажување на негативните влијанија врз животната средина од реализацијата на целите на планскиот документ.

Имајќи ги предвид констатираните состојби на теренот, наведениот плански опфат создава поволен амбиент за одржлив економско - социјален развој. Како резултат на реализирање на планските содржини, согласно потребите и сензибилноста на планскиот опфат, ќе заживее одржливиот економски развој на општината и регионот, ќе се намали економската миграција на населението и ќе се ефектуира просторот во насока на негово рационално искористување во функција на одржлив економски и еколошки развој.

Со реализирање на планскиот опфат се очекуваат и позитивни аспекти во делот на можноста за користење на обновливи извори на енергија, поволна диспозиција во однос на развојот на сообраќајната и

комуналната инфраструктура, што е во функција на развојот на овој регион.

Ознака „СОЖС”

ISO 17025
ACCREDITED LABORATORY

7. Претпоставени влијанија врз медиумите на животната средина

Ваквите појави кои како претпоставка може да се јават од имплементацијата ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане, може да се анализираат од негативен аспект, како и од аспект на перспективни, односно позитивни влијанија.

Извештајот за стратегиска оценка на животната средина не ги анализира поединечните развојни проекти, туку влијанијата врз медиумите на животната средина од глобален аспект. Значи, со извештајот се прави само проценка на можните негативни влијанија врз животната средина, додека во подоцнежните фази, преку Студиите за оценка на влијание врз животната средина или Елаборатите за заштита на животната средина што се законска обврска на основа на укажаните ризици се прават детални анализи и препораки.

Согласно Законот за животна средина и Уредбата за определување на критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оценка на влијанијата врз животната средина потребно е да се утврди потреба за спроведување на постапка за оценка на влијанието на проектот врз животната средина. Потребата од оценка на влијанијата врз животната средина ја донесува Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина. Согласно Законот за животна средина, како и Законот за заштита на природата, правните или физичките лица кои вршат дејности или активности кои не спаѓаат во проектите за кои се спроведува постапка за оценка на влијанието врз животната средина се должни да изготват Елаборат за заштита на животната средина, со цел да се оцени влијанието на дејностите или активностите врз животната средина, пред да започнат со спроведување на проектот и истиот да го достават до органот надлежен за одобрување на спроведувањето на проектот.

Влијание врз демографскиот фактор

Иницијативата на создавање на нестопански капацитети ќе има позитивно влијание на руралните населби во непосредната околина и ќе претставува движечка сила за побрз и порамномерен одржлив развој на истите. Тоа ќе влијае посредно и на вкупниот одржлив општествено-економски и урбан развој во регионот, односно пошироката околина. Условите за планирање на просторот за изработка на ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане, ќе имаат позитивни импулси и ефекти врз целото непосредно опкружување од аспект на повисока организација, инфраструктурна опременост и уреденост на просторот и негово одржливо користење и се разбира економски ефекти манифестирани преку отварање на нови работни места, едуцирање на нови квалитетни стручни кадри, неопходни во процесот на создавање на нова работна сила и нејзино вклучување во економскиот и општествен живот, како на локално, така и на регионално и на национално ниво. Тоа е важно со земање во предвид дека во општината Старо Нагоричане на чиј простор

се наоѓа предметната локација, претставува расположива работна сила, што е значаен потенцијал за идниот развој на овој крај.

Реализацијата на предвидената содржина од планскиот опфат, не само што ќе влијае врз намалување на економската миграцијата на локалното население, туку ќе претставува и позитивен стимул за демографскиот развој, како и зголемување на наталитетот на долгорочна основа. Инвестиционите вложувања за реализација на оваа планска содржина ќе значат зголемување на животниот стандард и квалитетот на живеењето, како и привлекување на нови инвестиции од страна на бизнис секторот, односно на создавање на поволен и одржлив економски амбиент.

Инвестиционите вложувања за реализација на предвидените плански содржини ќе значат зголемување на животниот стандард и квалитетот на живот во непосредната околина.

Влијание врз човековото здравје

Заради намената на објектите не се очекува истите да предизвикаат негативни влијанија врз здравјето на локалното население. Во однос на влијанието врз човековото здравје не се очекуваат влијанија имајќи ја, пред се во предвид намената.

Со имплементацијата на планот може да се предизвикаат евентуално одредени влијанија врз здравјето на луѓето од аспект на:

- Неправилно управување со животната средина;
- Неправилно постапување со отпадот од расчистувањето на теренот во подготвителните активности.

Поради транспортот на градежен материјал, работната сила, како и бучавата предизвикана од зголемениот сообраќај која може да се покачи, но само во периодот на градежната фаза емисијата на прашина и издувни гасови од моторните возила и механизацијата ќе се покачат поради изведување на градежни активности.

Подетална анализа од евентуалните влијанија врз човековото здравје ќе се разгледаат во понатамошните фази преку изработката на студиите за оценка за влијанието на животната средина или елаборатите за заштита на животната средина од различни аспекти на медиумите на животната средина што е и законска обврска.

Влијание врз социо-економската состојба

Имплементацијата на ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане ќе има позитивно влијание врз социо-економскиот развој на општината, отварање на нови работни места, зголемување на стапката на економски раст, стимулирање на развојот на останатите дејности, проектирањето, комуналните дејности, градежништвото, трговијата и сл., зголемување на приходите на локалната самоуправа, подобрување на комуналната инфраструктура и уреденост на просторот, зголемено искористување на обновливите извори на енергија.

Влијание врз квалитетот на амбиентниот воздух

Со ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане не се очекуваат особени влијанија врз амбиентниот воздух.

Според класата на намена во планот, не се очекува да се наруши квалитетот на воздухот.

Евентуалните влијанија од овој вид ќе бидат детално анализирани при изработката на студиите за оценка за влијанието на животната средина или елаборатите за заштита на животната средина од сите аспекти на животната средина, како би се оствариле поволни услови за чист воздух, што е и законска обврска, која треба да се реализира во фазата на добивање на одобрението за градба.

Влијание врз климатски промени

Со оглед на локацијата на која се предвидува реализацијата на оваа планска содржина не се очекува дека ќе има нарушување на квалитетот на воздухот во поширокиот регион или климатски промени.

Влијание предизвикано од зголемена бучава

Во фаза на имплементација на планираните активности за инфраструктурно опремување на планскиот опфат и изградба на инфраструктурната мрежа треба да се очекува зголемена бучава.

На опфатот во оваа фаза не се предвидени содржини кои би можеле да бидат извори на штетна бучава.

Доколку при имплементација на планскиот опфат се применат мерките дефинирани согласно Стратегиската оценка на влијанијата врз животната средина од секоја посебна активност ќе се намалат очекуваните ефекти од зголемена бучава и ќе се сведат на дозволените нивоа, во согласност со Законот за бучава.

Влијание од вибрации

Во планската задача за реализацијата на планскиот опфат не се предвидени дејности кој ќе продуцираат постојани извори на вибрации, освен во периодот на изградба на објектите и инфраструктурата.

Влијание врз квалитетот на водите

Идентификувани извори на емисии на отпадни води во опфатот се санитарните води. Ако неправилно се управува со истите може негативно да влијаат врз површинските и подземните води и да го загрозат квалитетот на околното земјиште.

Од анализата на постојната состојба констатирано е дека во рамките на планскиот опфат се планира да се задоволат потребите од сопствени ресурси. Потребните количини на вода може да се обезбедат со зафаќање на локалните извори или од подземните води-бунари. Пред да се зафатат водите потребно е да се извршат испитувања со кои ќе се утврди

издашноста на изворникот или квалитетот на водата, односно дали физичко-хемиските и бактериолошките карактеристики на водата ќе одговараат за соодветната намена. Фекалните отпадни води пред да се испуштат во реципиентот ќе бидат подложени на третман во локална пречистителна станица.

Атмосферските води пред да бидат испуштени во реципиентот ќе бидат третирали во таложници и маслофаќач.

Подетална анализа од евентуалните влијанија врз квалитетот на површинските и подземните води ќе се разгледаат во понатамошните фази преку изработката на студиите за оценка за влијанието на животната средина или елаборатите за заштита на животната средина што се законска обврска.

Влијание врз почвата

Евентуалните влијанија врз почвата може да произлезат од несоодветна имплементација на проектот, генерираниот отпад, издувните гасови од превозните средства и сл.

Значајни влијанија врз почвата не се очекуваат, бидејќи во Планот се предвидени мерки и решенија за комуналната инфраструктурна мрежа, управување со отпадните води и отпадот кој ќе се генерира во комплексот. Влијанија врз почвата исто така, се очекуваат при активностите околу расчистување на теренот со вегетација. Комунален отпад може да се појави доколку работниците кои ќе работат не го отстранат.

Евентуални влијанија врз почвата може да се очекуваат во случај на несоодветно управување и ракување со отпадните масла и отпадните води. Во планската документација се предвидени активности за правилно управување со отпадните води.

Подетална анализа од евентуалните влијанија врз квалитетот на почвата ќе се разгледаат во понатамошните фази преку изработката на студиите за Оценка за влијанието на животната средина или елаборатите за заштита на животната средина што се законска обврска.

Влијание врз пределот

Имплементацијата на ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане не се очекуваат негативни влијанија врз пределот.

Влијание врз културното наследство

Просторот кој го зафаќа овој локалитет се наоѓа во северо-источниот регион на Република македонија, северо-источно од градот Куманово. Оддалеченоста на локацијата за Локалитет Кокино се наоѓа на околу 30 км од градот Куманово. Целиот терен е брдовит, а надморската височина изнесува 912 м, во делот од пристапот од регионалниот пат Р2244 и до 961 м кон споменичката целина Архео-Астрономски Локалитет-Кокино. Споменичката Целина е настаната во периодот на раното,

средното и доцното бронзено време, односно од XX до XVII; XVII до XIV век п.н.е. и од XIV до XV век п.н.е.

Архео-астрономскиот локалитет Кокино претставува споменичка Целина и е прогласен за културно наследство од особено значење со подкатегија-исклучително значење и за истата се утврдува режим на заштита од прв степен („Сл. Весник на РМ” бр. 12/10).

Со Прогласувањето на споменичката целина Архео-астрономски локалитет Кокино, за културно наследство од особено значење се овозможува:

- Трајно зачувување на автентичноста, единственоста, реткоста, разновидноста, влијателноста и други својства, содржини и функции;
- Создавање на поволни услови за опстанок и задржување на интегритетот на сите податоци што ги носи во себе како сведоштво;
- Ширење на сознанија за неговите вредности, значење и улога во културната идентификација;
- Оспособување да служи за задоволување на културните, научните, едукативните, естетските, економските, туристичките и другите потреби на граѓаните, како и
- Спречување на дејствија, појави и влијанија со кои се врши или може да настане оштетување или деградирање.

Влијание врз биодиверзитетот (флора и фауна)

Имплементацијата на планот не може да се предизвика одредени влијанија врз флората и фауната бидејќи досега не се идентификувало постоење на посебни примероци.

Поцелосна анализа од сите аспекти на евентуалните влијанија врз биодиверзитетот ќе бидат предмет на посебни студии или елаборати согласно Законот.

Влијанија врз материјалните добра

Имплементацијата на ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане ќе ја зголеми економската вредност на земјиштето во планскиот опфат и пошироко.

Влијанија по однос на генерирање на отпад

При реализација на ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане, за очекување е генерерирање на комунален отпад. Со планскиот документ треба да се предвиди отпадот при градбата да се собира и превзема од страна на јавното комунално претпријатие или од друг лиценциран правен субјект. Доколку отпадот уредно се селектира и собира во контејнери, а после тоа и организирано се транспортира на депонија се очекува влијанијата од генерирањето на отпад да бидат сведени на минимум. Се препорачува испитување на можноста за искористување на отпадот како секундарна суровина или негово

одложување до капацитети каде ќе може да се искористува неговиот енергетски потенцијал.

Се препорачува сите овие активности да бидат опфатени со изработката на студиите или елаборатите согласно законот.

Влијанија од несреќи и хаварии

За намалувањето на сеизмичкиот ризик предвидени се соодветни мерки на градежна интервенција на носивата конструкција, заради доведување на отпорност против најсилните земјотреси, односно задолжителна примена на нормативно - правна регулатива, со која се уредени постапките, условите и барањата за постигнување технички конзистентен и економски одржлив степен на сеизмичка заштита.

Бидејќи не постои сеизмичка микрореонизација за овој простор меродавна е картата на макросеизмичка реонизација со што природно нестабилните и сеизмичките неповолни терени, а тоа се местата каде се сменуваат геолошките формации, треба да се исклучуваат од градежните зафати, а за поголемите инвестициони објекти потребно е извршување на детални инжињерско-геолошки и сеизмолошки истражувања на теренот.

Од останатите природни катастрофи се и метеролошки појави со карактеристики на елементарни непогоди кои се манифестираат со појава на ветрови и магли.

Планирањето и изработката на техничката документација треба да е во согласност со Законот за заштита на пожар.

Деталната анализа на овие влијанија ќе биде со Студиите или Елаборатите согласно Законот и се обврска да се изготват во подоцнежните фази на реализација на инвестицијата.

8. Мерки за заштита, намалување и неутрализирање на значајните влијанија врз животната средина од имплементација на планскиот документ

Заштитата и унапредувањето на животната средина е темелна вредност на Уставот на Република Македонија (член 8) и е регулирана со Законот за животна средина, како и останатите закони и подзаконски акти кои се наведени во овој Извештај. Овој Извештај, кој се базира на релевантните податоци од Просторниот план на Република Македонија, Националниот Еколошки Акционен План, секторски студии за одредени области, како и податоци утврдени на самиот локалитет, предвидува и мерки за заштита на животната средина од влијанијата кои се очекуваат со имплементацијата на планската документација, а кои е потребно да се испочитуваат во текот на подготовката на планската документација.

За реализација на системот за заштита на животната средина потребно е да се почитува:

- Селектирано и организирано депонирање на отпадот во депонија;
- Зачувување на амбиенталните и естетските потенцијали на просторот;
- Изведба на современа инфраструктура;
- Соодветен третман на отпадните води;
- Загадувачот е должен да ги надомести трошоците за отстранување на опасноста од загадување на животната средина, да ги поднесе трошоците за санација, како и да ја стави во функција животната средина во состојба како пред оштетувањето;
- Спроведување на постојните закони и прописи со кои се заштитува просторот, ресурсите и националното богатство;
- Помошните и пратечки градежни објекти (магацински објекти за материјали, алати и гориво и други помошни објекти) кои ќе се користат во фазата на изградба, треба да бидат лоцирани на поголеми растојанија;
- Доследно спроведување на планот.

Со пречистителната станица ќе се врши пречистување на отпадните води пред нивно испуштање во реципиентот со што ќе се заштити животната средина од еколошки аспект. Подетална анализа од влијанијата врз животната средина од поставувањето на пречистителната станица ќе се разгледаат во понатамошните фази чија местоположба и капацитет ќе се дефинира со Архитектонско-урбанистички проект преку изработката на студиите за Оценка за влијанието на животната средина или елаборатите за заштита на животната средина што се законска обврска.

Бидејќи водоснабдувањето со вода ќе се врши од подземен бунар, пред изведбата на бунарот потребно е да се направат хидрогеолошки истражни и пробно експлоатациони работи со кои ќе се утврди издашноста и капацитетот на бунарот. Исто така, да се направат и испитувања со кои ќе се утврди и квалитетот на водата, односно дали физичко-хемиските и бактериолошки карактеристики на водата ќе одговараат за соодветната намена.

Во зоната на бунарот (бунарите) се забранува сервисирање на моторни возила, пасење на стока, закопување на умрени животни,

складирање на отпад, испуштање на материи кои по својот состав се опасни и штетни, употреба на агрохемиски средства, изградба на септички јами, копање на канали, изведување на земјени работи и сл. При лоцирањето на бунарите да се почитува Законот за води за одредување на заштитните зони на бунарите.

Динамиката на користењето на подземните води мора да биде усогласена за долгорочна експлоатација. Не се дозволува прекумерна експлоатација на подземните води поради кое би дошло до пореметување на нивниот режим.

- Мерки за намалување на влијанијата врз демографскиот фактор

Имплементацијата на планскиот документ позитивно ќе влијае на демографскиот развој и затоа не се препорачуваат мерки за заштита.

Реализација на планската документација ќе влијае во насока на намалување на економската миграција на локалното население и ќе претставува позитивен стимул за демографскиот развој како и зголемување на наталитетот на долгорочна основа. Инвестиционите вложувања за реализација на оваа планска содржина ќе значат зголемување на животниот стандард и квалитетот на живеењето, како и привлекување на нови инвестиции од страна на бизнис секторот.

Според тоа, може да се каже, дека имплементацијата на ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане ќе има позитивни долгорочни влијанија врз развојот на демографските карактеристики на општината и пошироко.

- Мерки за намалување на влијанијата врз човековото здравје

Интегралната реализација на предложените мерки во сите фази на инвестициониот циклус е во насока на намалување на можните негативни влијанија врз животната средина кои може на директен или индиректен начин да се рефлектираат врз здравјето на луѓето. Цврстиот отпад што би се јавил во рамките на планираниот опфат е потенцијална опасност. Затоа се предлага (интегрирано управување), организирано собирање и транспортирање до местото наменето за отпад. Канализационата отпадна вода потребно е соодветно да се постапува согласно планската документација. Доследното спроведување на планските решенија, ќе доведе до директна заштита на човековото здравје. Примената на сите мерки ќе овозможи елиминирање на евентуалните негативни влијанија врз животната средина кои може да се рефлектираат на директен или индиректен начин врз здравјето на човекот.

- Мерки за намалување на влијанијата врз амбиентниот воздух

При проектирање и реализација на планот потребно е да се применат современи технологии кои го заштитуваат воздухот од загадување. Објектите од аспект на еколошка заштита не смеат да ја нарушат постојната еколошка рамнотежа и истите е потребно да бидат изведени согласно сите стандарди и нормативи од ваков вид.

За намалување на влијанијата врз квалитетот на амбиентниот воздух од имплементацијата на ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане се предлагаат следните мерки:

- При планирањето приоритет да се дава на најдобро достапните техники и инсталации;
- Користење на обновливи извори на енергија;
- Се предлага мерките за заштита на амбиенталниот воздух да се вградат во Оперативен план, кој ќе биде подготвен од експерт од оваа област и воведување на строг и перманентен мониторинг на спроведување на планот како и во делот на хортикултурното уредување.

- Мерки за намалување на влијанијата врз климатскиот промени

Со оглед на локацијата на која се предвидува реализацијата на оваа планска содржина не се очекува дека ќе има нарушување на квалитетот на воздухот на микро план и поширокиот регион или климатски промени. Затоа не се препорачуваат мерки.

- Мерки за намалување на бучава

При планирањето потребно е да се предвидуваат технологии и техники кои ќе допринесуваат за редуција на загадувањето со бучава и доведување на истото во законски дозволените параметри.

Прашањето за намалување на проблемите со бучавата треба да се решава со обезбедување на заштитни зелени појаси и формирање на хортикултурни насади во опфатот.

Доколку во времето на имплементација на планот се увиди потреба од воведување на дополнителни мерки на заштита од бучава, истите ќе се спроведат.

- Мерки за заштита од вибрации

Имплементацијата на планската документација нема да предизвика значителни вибрации поради што во оваа фаза нема да се воведат некои посебни мерки за заштита од вибрации.

- Мерки за намалување на влијанијата врз квалитетот на водите

Идентификувани извори на емисии на отпадни води во опфатот ќе бидат санитарните води. Ако неправилно се управува со истите може негативно да влијаат врз површинските и подземните води и да го загрозат квалитетот на околното земјиште и здравјето на луѓето.

За да се спречи неправилното управување со отпадните води и да предизвикаат загадување на површинските и подземните води се препорачуваат следниве мерки:

- Канализациониот систем препорачливо е да биде решен по сепарациски систем, односно да биде одвоено одведувањето на фекалните и атмосферските води;

- Соодветен третман на санитарните води; насочување кон предвидената септичка јама и нејзино редовно сервисирање од страна на ЈКП;
- Соодветно управување со отпадот;
- Неутрализирање на штетните отпадни материи.

За намалување на евентуалните влијанија врз животната средина се препорачува:

- Интегрално управување со комуналниот отпад и негова селекција, и
- Запазување на целите на животната средина и почитување на поставените стандарди.

- Мерки за намалување на влијанијата врз почвата

За намалување на влијанијата врз почвата се предлагаат следните елементи:

- Соодветно постапување со санитарните води;
- Интегрално управување со комуналниот отпад и негова селекција;
- Поставување контејнери спрема видот на отпадот на соодветни бетонски површини;
- Селектирано и организирано депонирање на комуналниот отпад со контролиран транспортен систем во депонија;
- Со плановите за хортикултура да се утврдат исклучиво декоративни насади за да не се очекува значајно загадување на почвата.

- Мерки за намалување на влијанијата врз флората и фауната

Загрозувањето и намалувањето на биодиверзитетот е глобален процес кој во последните 100 години добива загрижувачки размери. Причините за ваквиот тренд се многубројни, непосредно условени и најчесто тешко може да се елиминираат. Различните дејности на човекот во смисол на менување на природата, доведоа до силни и во многу случаи иреверзибилни процеси кои непосредно се одразуваат врз промената или целосно уништување на пооделни екосистеми, а со тоа и до неповратно исчезнување на голем број органски видови и намалување на нивните популации до критична граница. Негативниот ефект се рефлектира и во директното нарушување на природните екосистеми и нивната потполна деструкција, при што истите се преведуваат во урбани екосистеми и станишта.

Доколку се утврди дека урбанизацијата на предметната локација би предизвикала нарушување на биолошката и пределската разновидност на евидентираниот простор, потребно е да се почитуваат одредбите пропишани во Законот за заштита на природата и подзаконските акти донесени врз основа на овој закон.

Согласно Студијата за заштита на природното наследство, изработена за потребите на Просторниот план на Република Македонија („Сл. Весник на РМ” бр. 39/04) на просторот предложен за изработка на Државна урбанистичка планска документација за локалитет Кокино, КО Кокино, Општина Старо Нагоричане, нема регистрирано ниту евидентирано природно наследство. Доколку при изработката на планот

или при уредување на просторот се дојде до одредени нови сознанија за природното наследство кои можат да бидат загрозувани со урбанизацијата на овој простор, потребно е да се превземат следните мерки на заштита на природното наследство:

- Утврдување на границите и означување на објектите прогласени и предложени како природно наследство;
- Забрана за вршење на какви било стопански активности кои не се во согласност со целите и мерките за заштита утврдени со правниот акт за прогласување на природно добро или Просторниот план за подрачје со специјална намена;
- Магистралната и останатата инфраструктура (надземна и подземна) да се води надвор од објектите со природни вредности, а при помали зафати потребно е нејзино естетско вклопување во природниот пејсаж;
- Воспоставување на мониторинг, перманентна контрола и надзор на објектите со природни вредности и превземање на стручни и управни постапки за санирање на негативните појави;
- Воспоставување на стручна соработка со соодветните институции во окружувањето;
- Почитување на начелата за заштита на природата согласно Закон за заштита на природата.

- Мерки за намалување на влијанијата врз пределот

Предвидените активности во планската документација ќе бидат во насока на зачувување и подобрување на естетските потенцијали на пределот. Затоа не се предвидени никакви мерки.

- Мерки за намалување на влијанијата врз материјалните добра

Имплементацијата на планскиот документ има позитивно влијание врз материјалните добра и затоа не се препорачуваат мерки за влијанијата.

- Мерки за намалување на влијанијата врз културното наследство

Согласно Законот за заштита на културното наследство („Сл. Весник на РМ” бр. 20/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15 и 192/15) се уредуваат видовите, категориите, идентификацијата, начинот на ставање под заштита и другите инструменти за заштита и користењето на културното наследство, правата и должностите на имателите и ограничувањата на правата на сопственост на културното наследство во јавен интерес.

При изработка на планска документација од пониско ниво, да се утврди точната позиција на утврдениот локалитет со културно наследство и во таа смисла да се применат плански мерки за заштита на недвижното наследство:

- задолжителен третман на недвижното културно наследство во процесот на изработката на просторните и урбанистичките планови од пониско ниво заради обезбедување на плански услови за нивна заштита, остварување на нивната културна функција, просторна

интеграција и активно користење на спомениците на културата за соодветна намена, во туристичкото стопанство, во малото стопанство и услугите, како и во вкупниот развој на државата;

- планирање на реконструкција, ревитализација и конзервација на најзначајните споменички целини и објекти и организација и уредување на контактниот, околниот споменичен простор заради зачувување на нивната културно - историска димензија и нивна соодветна презентација;
- измена и дополнување на просторните и урбанистичките планови заради усогласување од аспект на заштитата на недвижното културно наследство.

Согласно Закон за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 199/14 и 44/15) културното недвижно наследство во просторните и урбанистички планови треба да се третира на начин кој ќе обезбеди негово успешно вклопување во просторното и организационо ткиво на градовите и населените места или пошироките подрачја и потенцирање на неговите градежни, обликовни и естетски вредности.

При изработката на планската документација од пониско ниво да се внимава на границите на локалитетот кои се утврдени во Сл. Весник на РМ бр. 12/10, член 3, додека особено внимание при изведување на земјени работи да се посвети на контактните зони регулирани со истиот закон член 5:

- зачувување на изворната состојба на споменичката целина;
- зачувување на постојната конфигурација на теренот, на пристапните патеки и други карактеристични содржини;
- превземање на превентивни мерки за заштита, санација и обезбедување на доброто;
- редовно одржување и превземање на мерки против деструктивно дејство на вегетацијата;
- редовно превземање на превентивни интервенции на заштита;
- изработка на планови и програми за непосредна заштита;
- изработка на план за уредување на просторот во функција на посетителот (пристапни патеки, оградени површини и сл.);
- изготвување на план за безбедносна заштита;
- враќање во поранешна состојба доколку настане штета на споменичката целина;
- забрана за сите видови истражувања кои се вршат по пат на деструктивни методи;
- забрана за сите видови нелегални истражувања и присвојувања на движни археолошки наоди;
- забрана за оштетување и уништување на доброто;
- забрана на создавање на депонии за било кој смет;
- забрана за поставување на инсталации или било какви натписи, освен официјалните ознаки предвидени со прописите за заштита на културно наследство;
- забрана за изградба на било какви објекти и изведување на други земјени работи;

- забрана за поставување на рекламни паноа, антенски и други инсталации и какви било натписи со исклучок на меѓународни знаци и официјалните ознаки предвидени со прописите за заштита на културното наследство.

Во контактните зони се утврдува комбиниран режим на заштита од втор и трет степен, со следните мерки на заштита:

- зачувување на постојната состојба на контактните зони;
- зачувување на постојната конфигурација на теренот, пристапните патеки и други карактеристични содржини;
- археолошко доистражување и документирање на досега неистражените површини;
- археолошко истражување и документирање на површините кои досега не биле предмет на доистражување;
- изработка на планови и програми за непосредна заштита;
- превземање на конзерваторски интервенции;
- изготвување на планови и програми за презентација на објектите со пронајдениот инвентар;
- превземање на превентивни и корективни мерки против деструктивни ефекти на загадување, бучава, удари и вибрации;
- изготвување на соодветен урбанистички план или друг вид на документ за уредување на просторот и контактните зони;
- забрана за сите видови нелегални истражувања и присвојување на движен материјал;
- забрана за вршење на стопанска дејност;
- забрана за сите видови ископини, нивелирања на теренот за земјоделски или други зафати;
- забрана за обработка на земјиштето подлабоко од 0,3 м;
- забрана за пошумување и одгледување на повеќегодишни садници;
- забрана за депонирање смет или создавање на депонии за било кој вид на отпад;
- забрана за изградба на објекти со кои се нарушува интегритетот на доброто, односно преку усогласување на параметрите на објектите се дава можност за изградба на паркинзи, санитарни јазли и реконструкција на пристапните патишта, како и на други содржини во функција на посетителот;
- забрана за изградба на индустриски и други капацитети што придонесуваат за присуство на разни форми на загадување;
- забрана за поставување на рекламни паноа, антенски и други инсталации и какви било натписи со исклучок на меѓународните знаци и официјалните ознаки предвидени со прописите за заштита на културното наследство;
- забрана за експлоатација на минерални сировини и вршење на детални геолошки истражувања.

- Мерки за намалување на влијанијата од управување со отпад

Согласно Законот за управување со отпад, создавачите на отпад се должни во најголема можна мера, да го избегнат создавањето на отпад и

да ги намалат штетните влијанија на отпадот врз животната средина, животот и здравјето на луѓето. При управување со отпадот по претходно извршената селекција, отпадот треба да биде преработен по пат на рециклирање, повторно употребен во истиот или во друг процес за екстракција на секундарните суровини или пак да се искористи како извор на енергија. Мора да се поттикнуваат процесите на повторно искористување, рециклирање и на преработка на материјалните /енергетските фракции на отпадот, со цел да се подобри искористеноста на ресурсите, а на депониите да се отстрануваат само неупотребливите фракции.

Создавачот и/или поседувачот на отпадни материји и емисии ќе ги сноси сите трошоци за санација на евентуално предизвиканите нарушувања во животната средина.

Со плановите за хортикултура неопходно е да се утврдат исклучиво декоративни насади.

За избегнување на евентуалните влијанија врз животната средина поради несоодветното управување со отпадот, кој што ќе се создава на локацијата се препорачува реализација на законските обврски за управување со отпадот, почитувајќи ги пред се основните принципи за управување со отпадот (одржлив развој, принципот на близина, хиерархија на отпадот, загадувачот плаќа и др.). При управувањето со отпадот да се земе во предвид хиерархијата во управувањето со отпадот и различни достапни технички опции за избегнување на отпадот, намалување на потенцијалот на опасност на отпадот и намалување на самите извори, искористување за материјали/енергија, како и намалување на остатоците за депонирање во согласност со оценката на најдобра можна еколошка опција со цел да се применува еколошки безбедно финално депонирање, зачувување на необновливите природни ресурси и постигнување на минимални емисии од процесите на третман/депонирање на отпад во животната средина.

Неопходно е да се воспостави ефективна организациска поставеност во сите фази на реализација на планскиот опфат од планирање до финално отстранување на генерираниот отпад на локацијата. Активностите на управување со отпад мора да ги спречуваат емисиите во животната средина, како и штетните и другите негативни ефекти врз здравјето и добросостојбата на населението, за животните и за вегетацијата и за живеалиштата и за природата, преку техничките мерки со посебна цел да се заштитат зелените површини и водните ресурси кои претставуваат добра од посебен национален интерес.

Во поглед на создавање на отпад од работата на трансформаторската станица, нема да има. Појава на отпад, можна е само при промена на функцијата на трансформаторската станица (промена на оштетен или појава на дефект на некој елемент од станицата). Истите тие делови ќе бидат соодветно депонирани од локацијата од страна на членовите кои ќе ја вршат нивната промена и одржување.

Овие елементи ќе овозможат спречување на загадувањето на почвите и на подземните води, а со тоа и на животната и работната средина воопшто.

- Мерки за намалување на влијанијата од несреќи и хаварии

За намалување на можните влијанија, предизвикани од несреќи и хаварии се препорачува имплементација на мерките, дадени во планската документација, во фазата на реализација на планскиот опфат, што ќе овозможат минимизирање на евентуални појави на несреќи и хаварии во оперативната и функционалната фаза.

- Мерки за заштитата и спасување

Мерките за заштита и спасување задолжително се применуваат при планирањето и уредувањето на просторот, а начинот на примена со уредба го уредува Владата. Како посебен вид на заштита треба да се третира и засолништето кое треба да се предвиди во објектите како второстепена функција на некој простор доволно димензиониран по сите стандарди и лесно пристапен и адаптабилен за кус период.

Согласно Законот за заштита и спасување („Сл. Весник на РМ“ бр. 36/04, 49/04, 86/08, 124/10, 18/11, 41/14 и 146/15) задолжително треба да се применуваат мерките за заштита и спасување при планирање и уредување на просторот. Тоа опфаќа пред се: изградба на објекти отпорни на сеизмички дејствија, регулирање на водотеците и изградба на систем на одбрамбени насипи, изградба на снеготаштитни појаси и пошумување на голините, обезбедување на противпожарни пречки, изградба на објекти и заштита и изградба на потребната инфраструктура во согласност со член 54 од Законот за заштита и спасување.

- Мерки за заштитата од пожар

Предвидени се следните плански мерки за заштита од пожар:

- Објектите во рамките на планот да се предвидени со огноотпорни материјали;
- Објектите да бидат лоцирани така да се пристапни за пожарните возила со што се овозможува лесна подготовка и ставање во дејство на потребната опрема за борба против пожарот и спасување на луѓето;
- Сообраќајниците да се со доволна ширина, а потребно е да се изведат со задоволувачки осовински притисок што овозможува непречено и брзо движење на противпожарните возила;
- При планирање на хидрантската мрежа потребно е да е обезбедено доволно количина на вода за гаснење на пожари;

Во однос на заштитата од пожари потребно е со проектите да се реши громобранската инсталација со цел да нема појава на зголемено пожарно оптоварување.

Планирањето и изработката на техничката документација треба да е во согласност со Законот за заштита и спасување („Сл. Весник на РМ“ бр. 36/04, 49/04, 86/08, 124/10, 18/11, 41/14 и 146/15), Законот за пожарникарство („Сл. Весник на РМ“ бр. 67/04, 81/07, 55/13, 158/14 и 193/15) и другите позитивни прописи со кои е регулирана оваа област.

- Мерки за заштита од природни катастрофи

Во мирнодопски период може да дојде до појава на вонредни услови поради елементарни непогоди кои настануваат под дејство на природни сили: земјотрес, поплава, силен ветер, снег, наноси, лавини, лизгање и одронување на терен и сл. Многу од овие опасности можат предвреме да се предвидат, во кој случај можат да се преземат одредени организационо-технички мерки за нивно спречување или намалување на последиците.

Природните појави можат да се јават и како комбинирани појави кај кои причинител е човекот, а последиците се резултат на природни сили (поплави предизвикани со рушење на брани, насочување на метеоролошките појави и предизвикување на вонредни состојби).

Сеизмичките појави, земјотресите се доминантни непогоди кои можат да имаат катастрофални последици врз човекот и природата.

Просторот на селото според сеизмичките карактеристики е зона со висок степен на сеизмичност и очекуван интензитет од 8° по МЦС. Намалување на сеизмичниот ризик и последиците може да се постигне со примена на соодветни економски мерки за заштита на создадените вредности (градежна интервенција на носивата конструкција на постојните објекти заради зголемување на отпорноста на земјотрес), односно задолжителна примена на техничките нормативи за изградба на објекти од високоградбата во сеизмичките подрачја.

9. План на мерки за мониторинг на животната средина

За изработка на ефективен план за управување, неопходно е најнапред да се спроведе оцена на статусот на сите природни вредности вклучувајќи го и здравјето на човекот. Во следниот чекор се определуваат цели и приоритети за управување. Дали превземените мерки и активности ги даваат посакуваните резултати се утврдува преку континуиран мониторинг. Податоците од мониторингот ќе бидат основа за изработка на следниот план за управување. Според тоа, мониторингот е составен дел од кружниот процес на планирање на управувањето.

Основни цели на планот за мониторинг се:

- Подобрување на квалитетот на живеење и зголемување на животниот стандард;
- Заштита на животната средина со имплементација на Планот;
- Одржување на постојано ниво на флора и фауна;
- Подобрување на квалитетот на воздухот;
- Зачувување на квалитетот на почвата;
- Минимизирање на отпадот и негова селекција;
- Минимизирање на појави од несреќи и хаварии.

Сепак, тоа најчесто се постигнува низ осмислени научни истражувања чија главна цел е да ги опишат процесите на екосистемите вклучувајќи ги и законите кои влијаат врз нив.

Еколошкиот мониторинг се однесува на последователни мерења во екосистемите со главна цел определување на трендови во компонентите, процесите или функциите.

Со секој предлог мерки за заштитата на животната средина потребно е да се изготви план за мониторинг на предложените мерки и мониторинг на животната средина. Во современото планирање на просторот, задачите на заштита на природата се усмерени особено на активно уредување и заштита на природата и животната средина, санирање на можните штети и повторно воспоставување на природната средина.

Што се однесува до изработката на ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане, особено треба да се има во предвид близината на обработуваниот простор. Доколку при изработка на планот и уредувањето на просторот се дојде до одредени нови сознанија за природни реткости кои може да бидат загрозувани потребно е да се преземат мерки за заштита согласно Законот.

Планот на мониторинг предвидува следење на следните параметри во животната средина:

- Следење на квалитетот и квантитетот на водите;
- Следење на квалитетот на водите;
- Следење на квалитетот на почвата;
- Следење на бучавата.

Со овој план ќе се овозможи:

- Потврда дека договорените услови при одобрување на проектот се соодветно спроведени;

- Управување со непредвидени влијанија и промени;
- Потврда дека влијанијата врз медиумите на животната средина се во рамките на предвидени или дозволени гранични вредности;
- Потврда дека со примена на мерките се врши заштита на животната средина, односно намалување на негативните влијанија.

Цели	Предмет	Мониторинг	СОЖС Индикатори	Извори на верификација
Население	Подобрување на квалитетот на живот, подобрување на здравјето на луѓето и зголемување на животниот стандард; број на ново отворени работни места.	-Мониторинг на медиумите во животната средина (општина Кичево); -Следње на состојбата на здравјето на населението (општина Старо Нагоричане); -Следње на стапката на вработеност (општина Старо Нагоричане); -Следње на буџетот во Општината	-Намале на спротажија; -% на прираст на населението; -Намале на миграција; -Зголемување на вработеноста.	-Редовни извештаи за мониторинг од МЖСПЦ; -Извештаи од Министерството за здравство; -Финансиски извештаи; -Статистички извештаи; -Локална самоуправа на општина Старо Нагоричане.
Квалитет на воздух	Подобрување на квалитетот на воздухот; % на обновливи извори на енергија;	-Мониторинг на емисији од извори (возила) општина Старо Нагоричане; -Мониторинг на амбиентален воздух (општина Старо Нагоричане).	-Состојба на квалитет на амбиентален воздух; -Број на објекти кои користат друг алтернативна енергија.	-Редовни извештаи од мониторинг на МЖСПЦ; -Редовни извештаи од други надлежни институции.
Површински води, подземни води и квалитет на почва	Заштита и подобрување на квалитетот на водата и почвата	-Мониторинг на отпадните води, преднивно испуштање во реципиентот; -Мониторинг на мерките дадени за намалување на загаданоста (општина Старо Нагоричане); -Мониторинг врз системот за интегрално управување со отпадот (општина Старо Нагоричане).	-Трстан на санитарни отпадни води; -Количина на отпад што се рециклира; -Количина на отпад кој се носи на депонија.	-Редовни извештаи од мониторинг на МЖСПЦ; -Редовни извештаи од други надлежни институции.
Соодветно управување со отпадот	Управување со отпад Квалитет на почва	-Имплементација на мерки за намалување на бучавата	-намален % на генериран отпад; -Количина на депониран отпад; -Количина на создаден отпад.	-Редовни извештаи од мониторинг на МЖСПЦ; -Комуналното претпријатие кое управува со отпадот.
Бучава	Намалување на бучавата	-Имплементација на мерки за намалување на бучавата	-Мониторинг на спроведување на бучавата дефинирани во Елаборатите, Студиите и сл. за заштита на животната средина	-Општина Старо Нагоричане.
Минимизирање на појавите од не среќни хаварии	Сите медиуми од животната средина	-Степен на имплементација на препораките за заштита од не среќни хаварии	-Мониторинг на спроведување на заштитата дефинирани во Елаборатите, Студиите за заштита на животната средина или ИПЗ Елаборатите.	-Извештаи за реализација на планска документација; -Општина Старо Нагоричане.
Материјални добра	Заштита на материјалните добра	- Општина Старо Нагоричане	% на бесправно изградени објекти во односна изградени.	- Општина Старо Нагоричане.

10. Нетехничко резиме

Со самото реализирање на оваа планска задача се добиваат податоци за почвата, воздухот, водата, климатските фактори, населението, здравјето на луѓето, материјалните добра и др. и се создаваат услови за изнаоѓање на причините врз основа на која се одбираат алтернативите и се предвидуваат мерки за заштита и намалување на негативните влијанија. Со идентификацијата на можните проблеми треба да се рационализираат трошоците и да се направи најсоодветен избор на мерките за заштита на животната средина. Резултатот од учеството на јавноста треба да се земе што е можно повеќе. Преку реализација на планскиот опфат доаѓа до подобрување на економските услови преку отварање на нови работни места, односно ќе се создадат услови за економско ангажирање на населението, а со самото тоа воспоставување на предуслови за одржлив економски развој.

Основа за изработка на ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане ќе биде Стратегијата за одржлив развој (Агенда 21), ажурираната геодетска подлога, Планска Програма одобрена од Министерство за транспорт и врски како и Условите за планирање на просторот за предметната локација. Државната урбанистичка планска документација е изработена врз основа на методологијата која произлегува од одредбите утврдени со Законот за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 199/14, 44/15 и 193/15) и подзаконските акти што произлегуваат од него: Правилникот за стандард и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15 и 228/15) и Правилникот за поблиска содржина, размер и начин на графичка обработка на Генерален урбанистички план, Детален урбанистички план, Урбанистички план за село, Урбанистички план вон населено место и регулациски план на Генерален урбанистички план, формата, содржината и начинот на обработка на Урбанистичко плански документации и Архитектонско-урбанистички проект и содржината, формата и начинот на обработка на Проектот за инфраструктура („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15) со почитување на Закон за заштита на културно наследство („Сл. Весник на РМ” бр. 20/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15 и 192/15) и други закони и подзаконски акти како и врз основа на Одлуката за прогласување на споменичката целина Архео-астрономски локалитет-Кокино за културно наследство од особено значење („Сл. Весник на РМ” бр. 12/10).

Планскиот опфат кој е предмет на изготвување на ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане е со површина од 4,66 ха и е во рамките на Просторниот план на РМ, усвоен во 2004-2020 година).

За конкретната локација нема изработено претходна Урбанистичка документација и не се издадени Услови за планирање.

Просторот кој го зафаќа овој локалитет се наоѓа во северо-источниот регион на Република македонија, северо-источно од градот Куманово. Оддалеченоста на локацијата за Локалитет Кокино се наоѓа на околу 30 км од градот Куманово. Целиот терен е брдовит, а надморската височина изнесува 912 м, во делот од пристапот од регионалниот пат Р2244

и до 961 м кон споменичката целина Архео-Астрономски Локалитет-Кокино. Споменичката Целина е настаната во периодот на раното, средното и доцното бронзено време, односно од XX до XVII; XVII до XIV век п.н.е. и од XIV до XV век п.н.е.

Архео-астрономскиот локалитет Кокино претставува споменичка Целина и е прогласен за културно наследство од особено значење со подкатегија-исклучително значење и за истата се утврдува режим на заштита од прв степен („Сл. Весник на РМ” бр. 12/10).

Во планскиот опфат кој е предмет на оваа ДУПД нема изграден градежен фонд, но постои изградена комунална инфраструктура и комунална супраструктура во околниот простор.

Анализата на можностите за просторен развој го условува планирањето кое треба да биде сегментирано и базирано врз:

- приоритети и потреби;
- корелативни повеќедисциплински меѓусебни условености;
- комплементарност;
- економска исплатливост.

Во дефинирање на планскиот концепт важни се следните критериуми исцрпени од анализата на просторот:

- Дефинирање на сообраќајната мрежа во посебни рељефни услови за потребите на висококвалитетен флексибилен простор;
- Рационално планирање на земјиштето со утврдување големина на градежни парцели кои ќе бидат максимално флексибилни и адаптабилни за потребите на идните корисници;
- Задоволување на современите норми за работа во рамките на важечките норми за урбанистичкото планирање;
- Оформување на простор за јавни институции со содржини од култура;
- Условување на сообраќајната инфраструктура за безбеден пристап до секоја градба;
- Условување на пешачкото движење во функција на лица со посебни потреби, без бариери;
- Условување на потребите за паркирање да се решаваат во сопствените парцели;
- Задоволување на потребите од енергија (електроенергија како енергент за затоплување) преку адекватна и рационална инфраструктурна мрежа;
- Поврзување на секоја градба на инфраструктурната мрежа за телекомуникациски услуги;
- Задоволување на потребите од водоснабдување (санитарна и техничка вода, за поливање и противпожар) преку адекватна и рационална инфраструктурна мрежа;
- Адекватно и рационално прифаќање на отпадните води (фекални и атмосферски одделно) преку адекватна и рационална инфраструктурна мрежа;
- Соодветен третман на фекалните и другите отпадни води во пречистителна станица (поединечно за секој корисник или групни по договор).

Анализата на можностите за просторен развој го издвојува следното:

- Поврзаност со сите делови на Македонија преку системот на примарната и секундарна сообраќајна мрежа според Просторен план на РМ;
- Близина на градот Куманово и неговата супра и инфраструктура, како и близината на меѓународниот коридор-автопат А2;
- Можноста за поврзување на инфраструктурните водови за снабдување со електроенергија и телекомуникации;
- Добри микроклиматски услови со интензивно проветрување.

Анализата покажува дека на овој опфат е можна реализација на ДУПД за Локалитет Кокино.

Просторот кој го зафаќа Локалитет Кокино се наоѓа во северо-источниот регион на Република Македонија, северо-источно од градот Куманово. Оддалеченоста на локацијата за Локалитет Кокино се наоѓа на околу 30 км од градот Куманово. Целиот терен е брдовит, а надморската височина изнесува 912 м во делот од пристапот од регионалниот пат Р2244 и до 961 м кон споменичката целина Архео-Астрономски Локалитет Кокино.

Границата на планскиот опфат се движи по северозападната граница на КП 483 и на КП 484 и ја сече КП 331 и КП 473, на северо-исток зафаќа дел од КП 480/1, дел од КП 444, на исток оди по оската на регионалниот патен правец Р2244 и зафаќа дел од КП 656, продолжува по јужната граница на КП 484, источната и јужната граница на КП 527, југо-западната граница по КП 526 и југо-западната и западната граница на КП 514, за на север да се спои со КП 483.

Планскиот опфат зафаќа вкупна површина од 4,66 ха и периметар од 981.26 м.

Со ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане предвидена е една градежна парцела. Во неа предвидена е една намена на земиштето. Намената на земиштето е дефинирани според член 28 од Правилник за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15 и 228/15):

- Култура-класа на намена В3 (основна класа на намена), заедно со компатибилни намени согласно истиот Правилник:
 - Верски институции-класа на намена В5 (49%)
 - Мали комерцијални и деловни намени-класа на намена Б1 (49%)
 - Големи трговски единици-класа на намена Б2 (49%)
 - Деловни простори-класа на намена Б4 (49%)
 - Хотелски комплекси-класа на намена Б5 (49%)
 - Образование и наука-класа на намена В1 (49%)
 - Државни институции-класа на намена В4 (49%)
 - Спорт и рекреација-класа на намена Д3 (49%).

Во утврдениот простор за градење предвидена е површина за градење од 22493 м² и развиена површина по катови 53983,64 м², односно предвидени се градби со спратност П+2.

Целата површина е наменета за градба на објекти од културата. Во приземниот дел можни се компатибилни намени, спрема потребите на Министерството за култура.

Во планскиот опфат процентот на изграденост е предвиден 50%, додека коефициентот на искористеност е 1,2.

Со планот се утврдуваат и планските решенија за инфраструктурата. На овој простор условеноста од програмските барања и постојната состојба ги одредува планските решенија за сообраќајниците, за фекалните и атмосферските инфраструктурни водови, како и за електричната и електронско-комуникациската инфраструктурна, кои се во директна зависност од уличната мрежа, поред која се водат. Водењето на инфраструктурата да биде во инфраструктурни коридори.

Инфраструктурата ја дефинираат следните водови:

- Улична мрежа;
- Водоводна мрежа;
- Канализациона мрежа;
- Електрична мрежа.

Постојниот пристап до локацијата, а воедно и сообраќајното поврзување со поширокиот регион е преку регионалниот пат Р2244 (врска со Р1207-Жегљане-Рамно-гр.со Р. Србија) на југоисток.

Стационарниот сообраќај-паркирање на моторните возила е во рамки на градежната парцела согласно Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15 и 228/15). Дозволено е подземно паркирање на моторни возила во рамки на подземна градежна линија, односно во рамки на граница на градежна парцела.

Во границите на планскиот опфат се предвидува изградба на две водоснабдителни мрежи: за санитарна вода (за пиење) и за техничка вода (за полевање на зеленилото и за одржување на комуналната хигиена).

Потребните количини на вода може да се обезбедат со зафаќање на локалните извори или од подземните води-бунари. Пред да се зафатат водите потребно е да се извршат испитувања со кои ќе се утврди издашноста на изворникот или квалитетот на водата, односно дали физичко-хемиските и бактериолошките карактеристики на водата ќе одговараат за соодветната намена.

Потребните количини на вода (санитарна и техничка) ќе биде дефинирана со Архитектонско-урбанистички проект со кој ќе биде дефинирана намената, површините и капацитетот на градбите.

Во границите на планскиот опфат се предвидува изградба на сепарациона канализациона мрежа - фекална и атмосферска.

Фекалните отпадни води пред да се испуштат во реципиентот ќе бидат подложени на третман во локална пречистителна станица.

Атмосферските води пред да бидат испуштени во реципиентот ќе бидат третирани во таложници и маслофаќач.

Количините на отпадни води (фекални и атмосферски) ќе бидат дефинирани со Архитектонско-урбанистички проект со кој ќе биде дефинирана намената, површините и капацитетот на градбите.

За корисниците од Локалитетот Кокино потребно е да обезбеди сигурно и непрекинато снабдување со електрична енергија со напон кој ќе биде во дозволените граници.

Во ова планско решение за снабдување со електрична енергија на градежната парцела предвидена е една дистрибутивна 10(20)/0,4 кВ трафостаница која е лоцирана на самата јужна граница, над регионалниот пат Р2244. Трафостаницата треба да се поврзе во среднонапонската дистрибутивна 10(20)кВ мрежа со подземни електропроводи поставени во инфраструктурен коридор. За нисконапонски приклучок на корисниците од локалитетот, до дистрибутивната трафостаница предвиден е 0,4кВ разводен ормар.

Во непосредна близина на градежната парцела минува дистрибутивен 10кВ далновод кон селото Арбанашко. Во согласност со дистрибутерот на електрична енергија (ЕВН Македонија) на овој далновод може да се приклучат и корисниците од локалитетот Кокино. Далноводот минува на безбедно растојание од најблиската и најистурена точка од градежната парцела на Локалитет Кокино.

За заштеда на енергијата се планира на крововите од објектите да се постават соларни колектори на кои ќе се врши загревање на санитарна и техничка вода. За зголемена енергетска ефикасност на објектот се препорачува примена на современи висококвалитетни градежни и други материјали.

Целокупната изведба и реконструкција на електронско комуникациската инсталација треба да се изврши почитувајќи ги позитивните закони и правилници.

Во извештајот за Стратегиската оценка за животна средина се земени се детали од планот, програмите и стратегиите, како и информациите кои се утврдени при изготвувањето, а се од особено значење за можните влијанија за животната средина.

Извештајот на овој плански документ ги опфаќа податоците за:

- Постојната состојба на планскиот опфат;
- Потенцијалните влијанија врз населението, здравјето на луѓето, флората, фауната, почвата, воздухот, водата, климатските фактори, материјалните добра, културното наследство и др.
- Мерките за заштита и намалување на влијанијата;
- Состојбата на животната средина без имплементацијата на планот;
- Планот за мониторинг на животната средина.

За реализација на системот за заштита на животната средина потребно е да се почитува:

- Селектирано и организирано депонирање на отпадот во депонија;
- Зачувување на амбиенталните и естетските потенцијали на просторот;
- Изведба на современа инфраструктура;
- Соодветен третман на отпадните води;
- Загадувачот е должен да ги надомести трошоците за отстранување на опасноста од загадување на животната средина, да ги поднесе трошоците за санација, како и да ја стави во функција животната средина во состојба како пред оштетувањето;
- Спроведување на постојните закони и прописи со кои се заштитува просторот, ресурсите и националното богатство;
- Помошните и пратечки градежни објекти (магацински објекти за материјали, алати и гориво и други помошни објекти) кои ќе се

користат во фазата на изградба, треба да бидат лоцирани на поголеми растојанија;

- Доследно спроведување на планот.

Со пречистителната станица ќе се врши пречистување на отпадните води пред нивно испуштање во реципиентот со што ќе се заштити животната средина од еколошки аспект. Подетална анализа од влијанијата врз животната средина од поставувањето на пречистителната станица ќе се разгледаат во понатамошните фази чија местоположба и капацитет ќе се дефинира со Архитектонско-урбанистички проект преку изработката на студиите за Оценка за влијанието на животната средина или елаборатите за заштита на животната средина што се законска обврска.

Бидејќи водоснабдувањето со вода ќе се врши од подземен бунар, пред изведбата на бунарот потребно е да се направат хидрогеолошки истражни и пробно експлоатациони работи со кои ќе се утврди издашноста и капацитетот на бунарот. Исто така, да се направат и испитувања со кои ќе се утврди и квалитетот на водата, односно дали физичко-хемиските и бактериолошки карактеристики на водата ќе одговараат за соодветната намена.

Во зоната на бунарот (бунарите) се забранува сервисирање на моторни возила, пасење на стока, закопување на умрени животни, складирање на отпад, испуштање на материи кои по својот состав се опасни и штетни, употреба на агрохемиски средства, изградба на септички јами, копање на канали, изведување на земјени работи и сл. При лоцирањето на бунарите да се почитува Законот за води за одредување на заштитните зони на бунарите.

Динамиката на користењето на подземните води мора да биде усогласена за долгорочна експлоатација. Не се дозволува прекумерна експлоатација на подземните води поради кое би дошло до пореметување на нивниот режим.

Треба да се земе во предвид и анализата на алтернативи од која се прави аспект за избор на најдобро решение за намена на локацијата заедно со нејзината економска оправданост, идеен развој, финансиски можности и заштита на животната средина.

Кога станува збор за мониторинг за животната средина се дава можност за испитување, оценување и системско набљудување на загадувањето и состојбата на медиумите во животната средина како и идентификација и регистрација на изворите на загадување. Планот на мониторингот претставува алка помеѓу сите вклучени страни и претставува основа за надлежните институции во кој ќе го контролираат процесот на спроведување на законската регулатива и да донесуваат одлуки.

Најголем бенефит во спроведувањето на стратегиската оценка на животната средина е во вклучување на аспектите од полето на социјалата, економијата и животната средина, меѓусебната соработка, развој на регионалните цели и целите за одржлив развој и заштита на животната средина и луѓето.

11. Прилози

Листа на национална законска регулатива

1. Закон за животна средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15 и 192/15);
2. Уредба за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 74/05);
3. Правилник за содржината на барањата што треба да ги исполнува студијата за оцена на влијанието на проектот врз животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 33/06);
4. Уредба за стратегиите, плановите и програмите, вклучувајќи ги и промените на тие стратегии, планови и програми, за кои задолжително се спроведува постапката за оцена на нивното влијание врз животната средина и врз животот и здравјето на луѓето („Сл. Весник на РМ“ бр. 153/07);
5. Уредба за содржината на извештајот за стратегиска оцена на животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 153/07);
6. Правилник за воспоставување на листата на експерти за СОЖС, процедурата за спроведување на испитот за експерти за СОЖС, воспоставување комисијата за оценка на знаењето на експертите за СОЖС („Сл. Весник на РМ“ бр. 129/07);
7. Уредба за критериумите врз основа на кои се донесуваат одлуките дали определени плански документи би можеле да имаат значително влијание врз животната средина и врз здравјето на луѓето („Сл. Весник на РМ“ бр. 144/07);
8. Уредба за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми од областа на животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 147/08);
9. Закон за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ“ бр. 24/08, 91/09, 124/10, 18/11, 53/11, 60/11, 144/12, 55/13, 163/13 и 42/14);
10. Законот за квалитет на амбиентниот воздух („Сл. Весник на РМ“ бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11 и 100/12-пречистен текст, 10/15 и 146/15);
11. Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиенталниот воздух („Сл. Весник на РМ“ бр. 67/04);
12. Закон за води („Сл. Весник на РМ“ бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/2011, 44/12, 23/13, 163/13 и 180/14);
13. Уредба за класификација на водите („Сл. Весник на РМ“ бр. 18/99);
14. Уредба за категоризација на водотеците, езерата, акумулациите и подземните води („Сл. Весник на РМ“ бр. 18/99 и 71/99);
15. Уредба за класификација на водите („Сл. Весник на РМ“ бр. 18/99);
16. Закон за отпад („Сл. Весник на РМ“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 51/11, 123/12, 147/13, 163/13, 51/15, 146/15 и 192/15);
17. Листа на отпади („Сл. Весник на РМ“ бр. 100/05);

18. Закон за заштита од бучава во животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13 и 146/15);
19. Одлука за утврдување во кои случаи и под кои услови се смета дека е нарушен мирот на граѓаните од штетна бучава („Сл. Весник на РМ” бр. 64/93);
20. Закон за заштита на културното наследство („Сл. Весник на РМ” бр. 20/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15 и 192/15);
21. Закон за заштита на природата („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14 и 146/15);
22. Закон за благосостојба на животните („Сл. Весник на РМ” бр. 113/07);
23. Закон за благосостојба на растенијата („Сл. Весник на РМ” бр. 25/98; 06/00);
24. Закон за заштита на растенијата („Сл. Весник на РМ” бр. 25/98; измени 06/00);
25. Закон за безбедност и здравје при работа („Сл. Весник на РМ” бр. 92/07, 136/11, 23/13 и 25/13);
26. Закон за енергетика („Сл. Весник на РМ” бр. 63/06, 36/07);
27. Закон за експропријација („Сл. Весник на РМ” бр. 33/95, 20/98, 40/99, 31/03, 46/05 и 10/08).

Листа на релевантни ЕУ директиви

Директиви на ЕУ ипфатени во Национална стратегија за апроксимација во животната средина (2008). Релевантни се и нивните измени и дополнувања:

1. Рамковна директива за отпад (2006/12/ЕС)
2. Директива за депонии (99/31/ЕС) дополнета со Регулатива (ЕС) 1882/2003
3. Регулатива за пренос на отпад (ЕЕС) 259/93 дополнета со Одлуките 94/721/ЕС, 96/660/ЕС, 98/368/ЕС и 99/816/ЕС, и Регулативите (ЕС) 2408/98, (ЕС) 120/97 и (ЕС) 2557/2001
4. Директива за управување со отпадот од индустрија за екстракција на минерални сировини (2006/21/ЕС)
5. Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/ЕС), дополнета со Регулативата (ЕС) 1882/2003
6. Директива за национални плафони на емисии (2001/81/ЕС)
7. Директива за бензен и јаглерод моноксид (2000/69/ЕС)
8. Директива за озон во амбиентниот воздух 2002/3/ЕС
9. Директива 2004/107/ЕС за арсен, кадмиум, жива, никел и полициклични јаглеводороди во амбиентниот воздух
10. Директива за информирање на корисници (1999/94/ЕС) дополнета со Директивата 2003/73/ЕС

11. Рамковна Директива за вода (2006/60/ЕС) дополнета со Одлуката 2455/2001/ЕС
12. Директива за урбани отпадни води (91/271/ЕЕС) дополнета со Директивата 98/15/ЕС и Регулотивата (ЕС) 1882/2003
13. Директива за вода за пиење (98/83/ЕС) дополнета со Регулотивата (ЕС) 1882/2003
14. Директива за површинска вода за апстракција (75/440/ЕС) дополнета со Директивите 79/869/ЕЕС и 91/692 ЕЕС (ќе биде отповикана со Рамковната директива за води (2006/60/ЕС) од 22.12.2007
15. Директива за вода за капење (2006/7/ЕС)
16. Директива за испуштање на опасни супстанции во водите (76/464/ЕЕС) дополнета со Директивата (91/692/ЕЕС и 2000/60/ЕС) е биде отповикана со Рамковната директива за води (2000/60/ЕС) од 22.12.2007, освен член 6, кој беше отповикан на 22.12.2000.
17. Директива за мерење на квалитетот на водата за пиење (79/869/ЕЕС) дополнета со Директивите 81/855/ЕЕС, 91/692/ЕЕС, и Регулотивата (ЕС) 807/2003 ќе биде отповикана со Рамковната директива за води (2000/60/ЕС) од 22.12.2007)
18. Директива за подземни води (80/68/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС
19. Директива за вода за риби (78/659/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС и Регулотивата (ЕС) 807/2003
20. Директива за Стратешка оцена на животна средина (2001/42/ЕС)
21. Директива за пристап на информации за животната средина (2003/4/ЕС)

Додаток

Известувања

Ознака „СОЖС“

ISO 17025
ACCREDITED LABORATORY

Врз основа на член 65 став (6) од Законот за животната средина („Службен весник на Република Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 183/13, 42/14, 44/15, 129/15 и 192/15), Министерство за транспорт и врски на ден 18.12.2015 година, донесе

Одлука за спроведување на стратегиска оцена

1. За планскиот документ ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане потребно е да се спроведе стратегиска оцена на влијанието врз животната средина согласно член 65 од Законот за животната средина.
2. Како органи засегнати од имплементација на планскиот ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане се определуваат следните: општина Старо Нагоричане, Министерство за животна средина и просторно планирање, Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерство за транспорт и врски, Министерство за култура и др.
3. За планскиот документ ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане, за чија изработка е одговорно Агенција за планирање на просторот-Скопје, а го донесува Министерство за транспорт и врски, донесувањето на планскиот документ ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане ќе има влијание врз животната средина.
4. Обемот на извештајот за стратегиска оцена треба да ги опфати следните аспекти: влијание врз подземните и површинските води, влијание врз почвата, влијание по однос на генерирање на комунален и градежен отпад, влијание врз амбиентниот воздух и влијание од несреќи и хаварији.
5. Одлуката заедно со формуларите за определување на потребата од спроведување на стратегиска оцена се објавува на веб-страницата на Министерство за транспорт и врски на адреса: www.mtc.gov.mk.
6. Против оваа одлука јавноста има право на жалба до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос од втор степен во рок од 15 дена од денот на објавување на одлуката на веб-страницата.

Бр. 24-10370/4
Место Скопје

 Република Македонија
 Министерство за животна средина
 и просторно планирање

Република Македонија
 Министерство за
 животна средина
 и просторно
 планирање
 Ул. "Тина Делчев" бр. 16,
 1000 Скопје
 Република Македонија
 Тел: (02) 3291 400
 Факс: (02) 3220 365
 Е-пошта:
 info@omsp.gov.mk
 Сайт: www.omsp.gov.mk

08. 01. 2016

Архивски бр. 15-9474/2
 31.12.2015

24-214

Дата:

До: Министерство за транспорт и врски
 Ул. Даме Груев бр. 6
 1000 Скопје
 Република Македонија

Предмет: Известување
 Врска: Ваш бр. 24-10370/5 од 18.12.2015

Почитувани,

Во врска со Вашето барање доставено до Министерството за животна средина и просторно планирање-Сектор за просторно планирање под бр. 15-9474/1 од 23.12.2015 год. поврзано со постапка за носење на планска документација ДУПД за локалитет Кокнино, КО Коино - Општина Старо Нагоричане, Ве известуваме дека согласно Законот за животната средина („Службен весник“ бр: 53/5, 81/5, 24/7, 159/8, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12 и 93/13) Вашата Одлука за спроведување на Стратегиска оцена за алијансе на животната средина, Министерството за животна средина и просторно планирање ги прифаќа.

Одлуката заедно со формуларите задолжително се објавуваат на веб-страницата на органот кој го подготвува и носи планскиот документ.

Со почит,

Министер
Nurhan Izairi

Изработила: Милена Тагасовска
 Проверила: Саши Анастасија
 Одобрена: Неби Реџеви

Ознака „СОЖС“

ISO 17025
ACCREDITED LABORATORY

Користена литература

- Просторниот план на РМ, 2004;
- Планска документација за ДУПД за Локалитет Кокино, КО Кокино, општина Старо Нагоричане;
- Веб страна <https://kokinomk.wordpress.com>;
- Преглед на заштитни подрачја во РМ (2008) и Извештај на меѓународен консултант за заштитени подрачја во рамки на УНДП/ГЕФ/МЖССП проектот: Зајакнување на еколошката, институционалната и финансиската одржливост на системот на заштитени подрачја во Македонија;
- Национална стратегија за одржлив развој, 2009;
- Втор Национален извештај за климатски промени, 2008
- Национална стратегија за механизмот за чист развој за првиот период на обврски според протоколот од Кјото 2008-2012, 2007;
- Втор Национален Еколошки акционен план на РМ, 2006
- Национална стратегија за биолошка разновидност, 2004;
- Стратегија за управување со отпад во РМ 2008-2020;
- Национална транспортна стратегија за патниот превоз, 2008;
- Стратегија за демографски развој на РМ 2008-2015;
- Национална програма за усвојување на правото на ЕУ (НППА II, 2007);
- Национална стратегија за мониторинг на животната средина, 2004;
- Стратегија за управување со животната средина, 2005;
- Стратегија за подигање на јавната свест во животната средина, 2005;
- Стратегија и акционен план за имплементација на Архуската конвенција, 2005;
- Национален здравствено-еколошки акционен план (НЗЕАП), 1999;
- Рамковна директива за вода (2000/60/ЕС);
- Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/ЕС);
- Рамковна директива за отпад (2006/12/ЕС);
- Рамковна директива за бучава (2002/49/ЕС);
- Директива за оценка на влијанието врз животната средина (85/537/ЕЕС);
- Директива за стратегиска оцена на животна средина (2001/42/ЕС);
- ЕУ Шестиот Акционен План за животна средина (2001/42/ЕС);
- Достапни искуства и практики.